

166. TORSTAINA 14. JOULUKUUTA 2000

kello 10

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ainoa käsittely

1)	Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2001; Hallituksen esitys vuoden 2001 talousarviota koskevan hallituksen esityksen (HE 109/2000 vp) täydentämisestä	5606
	Hallituksen esitys HE 109, 187/2000 vp	
	Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 43/2000 vp	
	Talousarvioaloite TAA 1—1127/2000 vp	

Ensimmäinen käsittely

2)	Hallituksen esitys työsopimuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi	5641
	Hallituksen esitys HE 157/2000 vp	
	Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnan mietintö TyVM 13/2000 vp	
	Lakialoite LA 79, 84, 99/1999 vp, 77, 161/2000 vp	
	Toimenpidealoite TPA 94/2000 vp	

Mietintöjen pöydällepano

3)	Hallituksen esitys laiksi indeksiehdon käytöstä vuosia 2001 ja 2002 koskevissa työ- ja virkaehtosopimuksissa	5641
	Hallituksen esitys HE 196/2000 vp	
	Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 44/2000 vp	
4)	Hallituksen esitys laiksi vuorotteluvapaakokeilusta annetun lain 17 §:n muuttamisesta	5641
	Hallituksen esitys HE 195/2000 vp	
	Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnan mietintö TyVM 10/2000 vp	

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Anttila.

Nimenhuuto

Nimenhuudossa merkitään täysistunnosta poissa oleviksi seuraavat edustajat:

Esko Aho /kesk
Eva Biaudet /r
Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk
Seppo Kanerva /kok
Ossi Korteniemi /kesk
Jaakko Laakso /vas
Kalevi Olin /sd
Sari Sarkomaa /kok
Osmo Soininvaara /vihr
Säde Tahvanainen /sd
Raija Vahasalo /kok
Anu Vehviläinen /kesk
Matti Vähänäkki /sd

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat seuraavat edustajat:

Raija Vahasalo /kok
Matti Vähänäkki /sd

Eduskuntatyöhön liittyvissä tehtävissä olevat edustajat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavan ilmoituksen poissaolosta täysistunnosta eduskuntatyöhön liittyvän tehtävän vuoksi:

14. ja 15.12. edustaja
Jaakko Laakso /vas

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

1) Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2001

Hallituksen esitys vuoden 2001 talousarviota koskevan hallituksen esityksen (HE 109/2000 vp) täydentämisestä

Ainoa käsittely

Hallituksen esitys HE 109, 187/2000 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 43/2000 vp

Talousarvioaloite TAA 1—1127/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 43.

Pääluokka 27

Puolustusministeriön hallinnonala

Ensimmäinen varapuhemies: Yleiskeskustelu pääluokasta päättyi viime istunnossa.

Eduskunta ryhtyy pääluokan yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Pääluokkaa koskevat ehdotukset

Seuraavat pääluokkaa koskevat, hyväksytyn menettelytavan mukaisesti keskuskansliaan kirjallisina jätetyt, edustajille monistettuina ja numeroituina jaetut ehdotukset tehdään keskustelun kuluessa:

1. Jukka Vihriälä /kesk: momentille 27.10.16 lisäyksenä 60 000 000 mk puolustusmateriaalihankintoihin. (Vastalause 2)

2. Jukka Vihriälä /kesk: momentin 27.10.21 perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee vuoden 1997 turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon tarkistuksen linjaukset keväällä 2001 siten, että niillä turvataan kaikkien nykyisten joukko-osastojen toiminnan jatkuminen." (Vastalause 2)

Keskustelu:

Jukka Vihriälä /kesk: Teen ehdotukset n:ot 1 ja 2.

Pauli Saapunki /kesk: Kannatan.

Keskustelu päättyy.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on tehty ehdotukset n:ot 1 ja 2 ja niitä on kannatettu.

Selonteko hyväksytään.

Päätökset:

Luku 01 Puolustusministeriö hyväksytään.

Luku 10 Puolustusvoimat

Äänestys ed. Vihriälän ehdotuksesta n:o 1

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 1 "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 124 jaa- ja 54 ei-ääntä; poissa 21. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vihriälän ehdotuksesta n:o 2

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 2 "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 125 jaa- ja 53 ei-ääntä; poissa 21. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 30 Kansainvälinen rauhanturvaamistointa ja luku 99 Puolustusministeriön hallinnonalan muut menot sekä pääluokan perustelut ja niiden kohdalla mietinnössä oleva lausumaehdotus 5 hyväksytään.

Pääluokka 28

Valtiovarainministeriön hallinnonala

Ensimmäinen varapuhemies: Yleiskeskustelu pääluokasta päättyi viime istunnossa.

Eduskunta ryhtyy pääluokan yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Pääluokkaa koskevat ehdotukset

Seuraava pääluokkaa koskeva, hyväksytyn menettelytavan mukaisesti keskustanskansliaan kirjallisena jätetty, edustajille monistettuna ja numeroituna jaettu ehdotus tehdään keskustelun kulussa:

1. Jouko Jääskeläinen /skl: momentille 28.40.21 lisäyksenä 5 000 000 mk tullin huume-koirakoulutukseen. (TAA 406)

Keskustelu:

Jouko Jääskeläinen /skl: Teen ehdotuksen n:o 1.

Bjarne Kallis /skl: Kannatan.

Keskustelu päättyy.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on tehty ehdotus n:o 1 ja sitä on kannatettu.

Päätökset:

Luku 01 Valtiovarainministeriö, luku 03 Valtion taloudellinen tutkimuskeskus, luku 05 Valtiokonttori, luku 07 Valtion maksamat eläkkeet ja korvaukset, luku 18 Verohallinto ja luku 39 Eräät siirrot Ahvenanmaan maakunnalle hyväksytään.

Luku 40 Tullilaitos

Äänestys ed. Jääskeläisen ehdotuksesta n:o 1

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 1 "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 130 jaa- ja 51 ei-ääntä; poissa 18. (Ään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 52 Tilastokeskus, luku 60 Valtion kiinteistölaitos, luku 70 Hallinnon kehittämiskeskus, luku 80 Hallinnon uudistaminen ja eräät henkilöstöhallinnon tukitoimenpiteet, luku 81 Eräät hallinnonaloittain jakamattomat menot, luku 82 Korvaukset rahastoille ja rahoituslaitoksille, luku 84 Kansainväliset rahoitusosuudet, luku 90 Suomen maksuosuudet Euroopan unionille ja

luku 99 Muut valtiovarainministeriön hallinnonalan menot hyväksytään.

Pääluokka 29

Opetusministeriön hallinnonala

Ensimmäinen varapuhemies: Yleiskeskustelu pääluokasta päättyi viime istunnossa.

Eduskunta ryhtyy pääluokan yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Pääluokkaa koskevat ehdotukset

Seuraavat pääluokkaa koskevat, hyväksytyn menettelytavan mukaisesti keskuskansliaan kirjallisina jätetyt, edustajille monistettuina ja numeroituina jaetut ehdotukset tehdään keskustelun kuluessa:

1. Leena Rauhala /skl: momentille 29.10.21 lisäyksenä 25 000 000 mk opettajien koulutukseen. (TAA 889)

2. Leena Rauhala /skl: momentille 29.10.21 lisäyksenä 20 000 000 mk terveysalan yliopistopintojen ja hoitotyön käytännön työelämän yhteisksen kehittämiseen. (TAA 890)

3. Sakari Smeds /skl: momentille 29.10.21 lisäyksenä 12 600 000 mk Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun tieto- ja sähkötekniikan osastojen opetus- ja tutkimuslaboratorioiden varustamiseen. (TAA 959)

4. Sakari Smeds /skl: momentille 29.10.21 lisäyksenä 4 000 000 mk Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun Tulevaisuuden koivuotetehdas -kehittämishankkeeseen. (TAA 960)

5. Markku Laukkanen /kesk: momentille 29.20.25 lisäyksenä 1 500 000 mk puutuotealan osaamiskeskuksen perustamiseen Kymenlaakson ammattikorkeakouluun. (TAA 622)

6. Sakari Smeds /skl: momentille 29.20.25 lisäyksenä 4 000 000 mk Kymenlaakson ammattikorkeakoulun Teknologia- ja Innovaatiopiiston perustamiseen. (TAA 961)

7. Maria Kaisa Aula /kesk: momentille 29.40.30 lisäyksenä 190 000 000 mk valtionosuudeksi ja -avustukseksi yleissivistävän koulutuksen käyttökustannusten budjettiperusteiseen maksamiseen. (TAA 454)

8. Leena Rauhala /skl: momentille 29.40.30 lisäyksenä 8 000 000 mk koululaisten terveyden turvaamiseen ja syrjäytymisen ehkäisemiseen. (TAA 891)

9. Leena Rauhala /skl: momentille 29.40.30 lisäyksenä 200 000 mk Tampereen Kristillisen koulun tietoteknisten laitteiden hankintaan. (TAA 893)

10. Maria Kaisa Aula /kesk: momentille 29.40.34 lisäyksenä 20 000 000 mk valtionosuudeksi yleissivistävien ja ammatillisten oppilaitosten sekä ammattikorkeakoulujen perustamiskustannusten budjettiperusteiseen maksamiseen. (Vastalause 2, TAA 807)

11. Marja-Leena Kemppainen /skl: momentille 29.40.34 lisäyksenä 50 000 000 mk homevaurioista kärsivien peruskoulujen perusparannuksiin. (TAA 463)

12. Matti Vanhanen /kesk: momentille 29.40.34 lisäyksenä 10 000 000 mk Vantaan koulujen homeongelmien torjuntaan. (TAA 572)

13. Markku Laukkanen /kesk: momentille 29.40.34 lisäyksenä 13 500 000 mk kouluinvestointeihin Valkealassa. (TAA 623)

14. Unto Valpas /vas: momentille 29.40.34 lisäyksenä 11 250 000 mk Pattasen koulun (Pattijoki) homevaurioiden korjaukseen. (TAA 1029)

15. Maria Kaisa Aula /kesk: momentin 29.40.34 perustelujen 3 kappaletta muutettavaksi kuulumaan seuraavasti: "Vuonna 2001 saa myöntää valtionosuutta perustamishankkeille siten, että hankkeista aiheutuvat valtionosuudet ovat tammikuun 2001 kustannustasossa enintään 315 000 000 mk. Valtionosuuksista ja -avustuksista yhteensä enintään 125 000 000 markkaa saa myöntää toteutusaikaisena. Vuonna 2001 saa edellisen lisäksi vahvistaa laajuuksia sellaisille perustamishankkeille, joille valtionosuus tullaan myöntämään vuonna 2002 tai sen jälkeen siten, että arvio hankkeista aiheutuvista valtionosuuksista vuoden 2001 tammikuun kustannustasossa on enintään 315 000 000 markkaa." (Vastalause 2)

16. Leena Rauhala /skl: momentille 29.60.30 lisäyksenä 50 000 000 mk työssäoppimiseen ja opiskelijoiden harjoittelun ohjaamiseen ammatillisessa koulutuksessa. (TAA 895)

17. Maria Kaisa Aula /kesk: momentille 29.69.31 lisäyksenä 80 000 000 mk valtionosuudeksi ja -avustukseksi ammatillisen lisäkoulutuksen käyttökustannusten budjettiperusteiseen maksamiseen. (Vastalause 2, TAA 808)

18. Leena Rauhala /skl: momentille 29.69.50 lisäyksenä 9 600 000 mk kansanopistojen käyttökustannuksiin. (TAA 897)

19. Petri Neittaanmäki /kesk: momentille 29.70.55 lisäyksenä 140 000 000 mk ympärivuotisen opintotuen asumislisän budjettiperusteiseen maksamiseen. (TAA 708)

20. Pekka Kuosmanen /kok: momentille 29.90.52 lisäyksenä 1 000 mk Ivalon huuliharp-pufestivaalin tukemiseen. (TAA 89)

21. Pentti Tiisanen /vas: momentille 29.90.75 lisäyksenä 2 500 000 mk Kotkan Kyminlinnan linnoituksen kunnostustyön jatkamiseen. (TAA 992)

Keskustelu:

Leena Rauhala /skl: Teen ehdotukset n:ot 1 ja 2.

Leea Hiltunen /skl: Kannatan tehtyjä ehdotuksia.

Sakari Smeds /skl: Teen ehdotukset n:ot 3 ja 4.

Markku Laukkanen /kesk: Kannatan ed. Smedsin ehdotuksia ja teen ehdotuksen n:o 5.

Sakari Smeds /skl: Kannatan ja teen ehdotuksen n:o 6.

Markku Laukkanen /kesk: Kannatan ed. Smedsin ehdotusta.

Maria Kaisa Aula /kesk: Teen ehdotuksen n:o 7, joka tarkoittaa, että yleissivistävän koulutuksen valtionosuuden indeksitarkistukset maksetaan täysimääräisinä.

Liisa Hyssälä /kesk: Kannatan tehtyä ehdotusta.

Leena Rauhala /skl: Teen ehdotukset n:ot 8 ja 9.

Leea Hiltunen /skl: Kannatan tehtyjä ehdotuksia.

Maria Kaisa Aula /kesk: Teen ehdotuksen n:o 10, joka tarkoittaa peruskorjausrahoituksen lisäämistä oppilaitoksille.

Liisa Hyssälä /kesk: Kannatan tehtyä ehdotusta.

Marja-Leena Kemppainen /skl: Teen ehdotuksen n:o 11.

Kari Kärkkäinen /skl: Kannatan ed. Kemppaisen ehdotusta.

Matti Vanhanen /kesk: Teen ehdotuksen n:o 12.

Jouko Jääskeläinen /skl: Kannatan.

Markku Laukkanen /kesk: Teen ehdotuksen n:o 13.

Sakari Smeds /skl: Kannatan.

Unto Valpas /vas: Teen ehdotuksen n:o 14.

Anne Huotari /vas: Kannatan.

Maria Kaisa Aula /kesk: Teen ehdotuksen n:o 15, joka myös liittyy koulujen peruskorjaushankkeisiin.

Liisa Hyssälä /kesk: Kannatan tehtyä ehdotusta.

Leena Rauhala /skl: Teen ehdotuksen n:o 16.

Leea Hiltunen /skl: Kannatan.

Maria Kaisa Aula /kesk: Teen ehdotuksen n:o 17 ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksesta.

Liisa Hyssälä /kesk: Kannatan ed. Aulan ehdotusta.

Leena Rauhala /skl: Teen ehdotuksen n:o 18.

Leea Hiltunen /skl: Kannatan.

Petri Neittaanmäki /kesk: Teen ehdotuksen n:o 19, joka tarkoittaa sitä, että opiskelijat saisivat asumiseensa tukea ympärivuotisesti, kuten kaikki muutkin pienituloiset kansalaiset jo tällä hetkellä saavat.

Inkeri Kerola /kesk: Kannatan tehtyä ehdotusta.

Sulo Aittoniemi /alk: Luovun ehdotuksesta n:o 20. Kuosmanen maksaa.

Pekka Kuosmanen /kok: Teen ehdotuksen n:o 20.

Jaana Ylä-Mononen /kesk: Kannatan.

Juha Karpio /kok: Kannatan.

Pentti Tiusanen /vas: Teen ehdotuksen n:o 21.

Markku Laukkanen /kesk: Kannatan.

Keskustelu päättyy.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on tehty ehdotukset n:ot 1—21 ja niitä on kannatettu.

Selonteko hyväksytään.

Päätökset:

Luku 01 Opetusministeriö, luku 05 Kirkollisasiat, luku 07 Opetushallitus ja luku 08 Kansainvälinen yhteistyö hyväksytään.

Luku 10 Yliopisto-opetus ja -tutkimus

Äänestys ed. Rauhalan ehdotuksesta n:o 1

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 1 "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 142 jaa- ja 43 ei-ääntä; poissa 14. (Ään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Rauhalan ehdotuksesta n:o 2

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 2 "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 148 jaa- ja 34 ei-ääntä; poissa 17. (Ään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Smedsin ehdotuksesta n:o 3

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 3 "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 164 jaa- ja 21 ei-ääntä; poissa 14. (Ään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Smedsin ehdotuksesta n:o 4

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 4 "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 164 jaa- ja 21 ei-ääntä; poissa 14. (Ään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 20 Ammattikorkeakouluopetus

Äänestys ed. Laukkasen ehdotuksesta n:o 5

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 5 "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 157 jaa- ja 28 ei-ääntä; poissa 14. (Ään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Smedsin ehdotuksesta n:o 6

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 6 "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 166 jaa- ja 19 ei-ääntä; poissa 14. (Ään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 40 Yleissivistävä koulutus

Äänestys ed. Aulan ehdotuksesta n:o 7

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 7 "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 133 jaa- ja 52 ei-ääntä; poissa 14. (Ään. 10)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Rauhalan ehdotuksesta n:o 8

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 8 "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 149 jaa- ja 34 ei-ääntä; poissa 16. (Ään. 11)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Rauhalan ehdotuksesta n:o 9

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 9 "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 161 jaa- ja 20 ei-ääntä; poissa 18. (Ään. 12)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Aulan ehdotuksesta n:o 10

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 10 "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 131 jaa- ja 53 ei-ääntä; poissa 15. (Ään. 13)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Kemppaisen ehdotuksesta n:o 11

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 11 "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 126 jaa- ja 57 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 15. (Ään. 14)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vanhasen ehdotuksesta n:o 12

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 12 "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 162 jaa- ja 19 ei-ääntä; poissa 18. (Ään. 15)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Laukkasen ehdotuksesta n:o 13

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 13 "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 159 jaa- ja 25 ei-ääntä; poissa 15. (Ään. 16)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Valppaan ehdotuksesta n:o 14

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 14 "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 160 jaa- ja 21 ei-ääntä; poissa 18. (Ään. 17)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Aulan ehdotuksesta n:o 15

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 15 "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 130 jaa- ja 54 ei-ääntä; poissa 15. (Ään. 18)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Ed. Vahasalo merkitään läsnä olevaksi.

Luku 60 Ammatillinen koulutus

Äänestys ed. Rauhalan ehdotuksesta n:o 16

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 16 "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 164 jaa- ja 22 ei-ääntä; poissa 13. (Ään. 19)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

*Luku 69 Ammatillinen lisäkoulutus ja vapaa si-
vistystyö*

Äänestys ed. Aulan ehdotuksesta n:o 17

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 17 "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 130 jaa- ja 56 ei-ääntä; poissa 13. (Ään. 20)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Rauhalan ehdotuksesta n:o 18

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 18 "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 147 jaa- ja 37 ei-ääntä; poissa 15. (Ään. 21)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luvun kohdalla mietinnössä olevat lausumaehdotukset 6—8 hyväksytään.

Luku 70 Opintotuki

Äänestys ed. Neittaanmäen ehdotuksesta n:o 19

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 19 "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 129 jaa- ja 56 ei-ääntä; poissa 14. (Ään. 22)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Ed. Vähänäkki merkitään läsnä olevaksi.

Lukuryhmän 29.88, 90, 98 ja 99, Veikkauksen ja raha-arpaisten voittovarot, perustelut hyväksytään.

Luku 88 Tiede hyväksytään.

Luku 90 Taide ja kulttuuri

Äänestys ed. Kuosmasen ehdotuksesta n:o 20

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 20 "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 142 jaa- ja 42 ei-ääntä; poissa 15. (Ään. 23)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Tiisasen ehdotuksesta n:o 21

Mietintö "jaa", ehdotus n:o 21 "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 174 jaa- ja 11 ei-ääntä; poissa 14. (Ään. 24)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 98 Liikuntatoimi ja luku 99 Nuorisotyö ja pääluokan perustelut hyväksytään.

Pääluokka 30

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

Yleiskeskustelu jatkuu:

¹ **Jari Leppä /kesk:** Arvoisa puhemies! Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan keskustelussa on hyvä palauttaa mieliin alkusyksystä esitetyt ja loppusyksystä toteutuneet tulopoliittisen kokonaisratkaisun vaiheet. Kun tuota ratkaisua lähdettiin hahmottelemaan, oli tavoitteena koh- tuullisen reippaat palkankorotukset. Niitä perusteltiin suhdannesyillä, sillä että nyt oli yrityksiin ja yhteiskuntaan tullut myöskin varaa maksaa lisää palkkaa, samalla myöskin kohonneilla kustannuksilla, jotka palkansaajille olivat aiheutuneet — aivan perusteltuja esityksiä ja vaatimuksia kaikki.

Kun tätä verrataan siihen lopputulokseen, joka tuli maatalouden harjoittajien, viljelijöiden, "tu- poratkaisussa", ei ollut enää samoja elementtejä havaittavissa vaan lähdettiin aivan toisen tyyppi- sestä ajattelutavasta. Toki täytyy myöntää, että tässäkin tapauksessa ministeri Hemilä kesällä budjettiriihessä esitti, että viljelijöille kompen- soitaisiin sitä kustannusten nousua, mitä vuoden

aikana on tapahtunut. Kustannusten nousuhan johtuu ennen kaikkea öljyn hinnan noususta. Näin ei kuitenkaan tapahtunut. Ministeri Hemilä torpedoitiin, ja samalla hän myöskin sitten itse vetäytyi vaatimuksestaan.

On mielenkiintoista verrata maataloudesta toimeentulonsa saavien yrittäjien ja palkansaajien tilannetta. Oikeudenmukaisuus edellyttäisi, että kaikki ryhmät yhteiskunnassa saisivat suunnilleen saman suuruisen osuuden kansantuotteen ja tuottavuuden kasvusta. Keskivertoviljelijän ja keskivertopalkansaajan tilanne poikkeaa tällä hetkellä erittäin merkittävästi toisistaan. Kun EU-järjestelmään mentiin, tehtiin viljelijöistä lähestulkoon valtion palkkarenkejä. Puolet tuloista tulee palkkioina ja tukina, vain puolet myynnistä ja markkinoilta saatavista tuloista. Kun valtio on luonut nykyisen maatalouspoliittisen järjestelmän, on sillä myös velvollisuus huolehtia siitä, että viljelijöiden tulokehitys noudattaa yleistä tulokehitystä. Viljelijöiden tulomuodostus on huomattavasti monimutkaisempaa, sen myönnän, kuin palkansaajien, mutta ei se tee viljelijöiden tulovaatimuksista yhtään sen vähemmän tärkeitä kuin muidenkaan palkansaajaryhmien.

Tässä salissa ja ministereiden suulla on mooneen kertaan todettu, että siirtäkää kohonneet kustannukset hintoihin. Kysyn kolmannen kerran tässä salissa saman asian: Kuinka se tapahtuu maataloudessa? (Eduskunnasta: Kukas näin on sanonut?) — Tämän ovat sanoneet muun muassa pääministeri Lipponen ja ministeri Niinistö; ainakin he ovat tämän todenneet. — Myöskään se ei ole pienyryksillä helppoa neuvottelutilanteen ongelmallisuuden vuoksi. Sen vuoksi äsken luetelluista syistä, kun valtio on rajoja asettanut, olisi oikeudenmukaista ja kohtuullista, että myöskin viljelijät saisivat sen tulonlisän, joka heille kuuluu, senkin vuoksi, että elämme tällä hetkellä aikaa, jossa ruokaturvallisuus Euroopassa horjuu.

Sen sijaan meillä voimme tautivapaasti, lähes sataprosenttisesti tautivapaasti, ja turvallisesti syödä kotimaista elintarvikkeiden raaka-ainetta ja sitä myöskin tuottaa. Tuotanto ei vain pysy tällaisella tasolla, jollei työ ole kannustavaa ja jollei siitä myöskin palkkaa saada. Viljelijän ammatissa työtuntimäärät ovat huikeita. Läheskään sellaiseen keskituntiansioon ei päästä kuin keskivertopalkansaaja tai ylipäänsä keskivertosuomalainen.

Arvoisa puhemies! Toinen asia samasta aiheesta on markkinoiden toimivuus. Verrataan raaka-ainetuotantoja keskenään, otetaan vertailupohjaksi vaikka öljy: Kun öljyn tuotannossa, jalostuksessa tai vaikkapa öljyntuotantomaiden yhteenliittymässä Opecissa tehdään päätöksiä ja ratkaisuja, ne heijastuvat välittömästi muutaman päivän viiveellä kuluttajahintoihin. Miten on asiantaita ruuan raaka-aineessa tai esimerkiksi kuitupuussa? Markkinahinnat eivät millään tavalla reagoi noihin häiriöihin. Äsken kuvasin jo suomalaista ruuan tuotantoa, sen puhtautta ja sen turvallisuutta. Eikö tässä ole kylliksi syytä jo arvioida myöskin markkinoiden puolelta, että hintoja ei olisi syytä ainakaan laskea, niin kuin joissakin kohdin on tapahtunut? Jos vastaavanlainen tilanne olisi öljymarkkinoilla, öljyn hinta nousisi yhä edelleenkin huimasti, mutta näissä kahdessa, elintarviketuotannossa ja kuitupuussa, näin ei kuitenkaan tapahdu. Silloin voidaan kysyä, toimivatko Suomessa aidot markkinamekanismit ja kohtelevatko ne samalla tavalla kaikkia tuotannonaloja. Mielestäni eivät kohtelee. Näin ollen muutoksia myöskin tässä kohdin tarvitaan.

Kun täällä eilen tuli uusi muoti, joka ei välttämättä ole kovin hyvä muoti noin kansanvallan päänäyttämön kyseen ollen, keskisormen näyttö, en ihmettelisi lainkaan, jos tällä hetkellä viljelijäväki näyttäisi keskisormea meille tässä talossa työskenteleville ihmisille. (Ed. Leppänen: Eivät näytä, valistunutta väkeä!) — Nimenomaan, aivan niin kuin edustajakollega sanoo, viljelijät ovat valistunutta väkeä. He eivät lähde tällaiselle tielle. — Mutta he purkavat sisimmässään sitä epäoikeudenmukaisuutta, joka heidän kohteluunsa tällä hetkellä sisältyy. Tähän me tässä salissa voimme vaikuttaa, jos haluamme. Nyt se vaikuttamisen paikka on ja näin tulisi tehdä.

Kun keskustelimme jokin aika sitten valtion palkanmaksukyvystä valtion virassa oleville henkilöille, ministeri Niinistö vakuutti, että vaikka kaikkia menoja ei olekaan budjetoitu ja selkeästi tuotu esille budjettikirjassa, palkat kyllä maksetaan, ne maksetaan ajallaan, ja ne maksetaan täysimääräisinä. Kuinka on käynyt viljelijöiden palkanmaksun, tarkoitan tukia? Tuen maksu viivästyy ja viivästyy. Myöskään sellaisia tukimuotoja, jotka on selvästi sovittu, joista on sopimukset, ei maksetakaan sinä päivänä, kuin sopimuspaperissa on päivä prantattynä. Miksi ei makseta? Mikä sen estää? Jos jollekin muulle väestöryhmälle tehtäisiin samalla tavalla, niin min-

kähänlainen äläkkä siitä tulisi? Mutta niin kuin äsken kollegat sanoivat, viljelijät ovat valistunutta väkeä ja purkavat kiukkuja omassa nyrkissään. Onko se oikein? Onko se oikeudenmukainen kohtelu heitä kohtaan?

Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokuntaakin toteaa mietinnössään, että tuotantokustannusten nousua on lähes mahdotonta siirtää maataloustuotteiden hintoihin. Valtiovarainvaliokunta ei esitä talousarvioon korotusta maa- ja puutarhatalouden kansallisiin tukiin, mutta ehdottaa hyväksyttäväksi lausuman. Arvoisat kollegat, viljelijät eivät elä lausumista. Viljelijät tarvitsevat tällä hetkellä lisää palkkaa, oikeudenmukaisen palkan niistä kustannusten nousuista, joista tämä ala saa tällä hetkellä kärsiä.

2 Lauri Oinonen /kesk: Arvoisa rouva puhemies! On hyvä asia, että maa- ja metsätalouden pääluokka tulee käsiteltäväksi näin päiväikaan eikä yömyöhään, kuten eilen illalla yksinomaan näytti tapahtuvan. Kysymys on konkreettisesti elintärkeästä asiasta. Jokaiselle itsenäiselle kansakunnalle kuuluu perusasia oma elintarviketuotanto.

Eilen iltapäivällä ja illalla käytiin varsin pitkä ja perusteellinen, ansiokas keskustelu puolustussektorista. Todettiin välttämättömäksi, että meillä on oma itsenäinen ja uskottava puolustus kuin myös kaikki puolustusväline- ja materiaalivalmistus omassa maassa. Aivan sama lähtökohta pätee elintarviketuotantoon. On perusasia, että on oma suomalainen elintarviketuotanto.

Kun viime viikkoina on varsin paljon jouduttu puhumaan niistä ongelmista, joita ulkomailla ja EU-maissa olevat tautiepidemiat uhkaavat aiheuttaa ja aiheuttavat ruokaan, sitäkin arvokkaampi asia on, että meillä on oma suomalainen, mahdollisimman puhdas ja melkeinpä jokapäiväisyydessäänkin jo lähes luonnonmukainen elintarviketuotanto. Ongelmat, jotka uhkaavat ulkomailta, eivät tulisi tähän maahan ainakaan sillä tavoin kuin on epäiltävissä, jos meillä olisi elintarviketuotanto kaikissa suhteissa oma kotimainen, suomalainen tuotanto.

Vanha talonpoikainen sanonta on ollut, jonka muistan isäni sanoneen sukupolvien perintönä ajatuksen: pitää olla oma vara, vieraan vara ja jäämisen vara. Tämä kannattaisi muistaa myös jatkossa. Ruokaa tarvitaan aina. Meille suomalaisille parasta on suomalainen ruoka, ei jostakin ulkomaankaupan ylijäämävarastoista satunnaisesti

ti tulevat erät, vaan oma suomalainen, täällä tuotettu ruoka koko monimuotoisuudessaan ja laaja-alaisuudessaan. Siksi tarvitaan maataloutta, ja siksi eduskunnan on pidettävä huolta, että maanviljelijä voi toimia tässä maassa luottavasti myös jatkossa.

Me tiedämme hyvin monet uhkakuvat, joita on tuotu esille, vaikeudet, joiden keskellä viljelijät eri tavoin ovat. Ne on tuotu ansiokkaasti monissa puheenvuoroissa esille. Eräs kysymys liittyy sukupolvenvaihdoksiin. Meillä on todella vakava kysymys siitä, kuinka viljelijäyrittäjien kohdalla odotettavissa oleva runsas sukupolvenvaihdosprosessi tulee onnellisesti menemään läpi. Tämä on kansallinen perusasia.

Metsätalous on yksi vahva tekijä suomalaisessa maaseudussa ja Suomen maataloudessa. Ehkä metsätalouden kysymykset jäävät usein liian vähälle huomiolle, mutta mielestäni niistäkin on hyvin aiheellista puhua. Me tarvitsemme myös tulevaisuudessa hyvälaatuista puuta, hyvälaatuista tukkipuuta. Sekään ei aivan itsestään tuotannollisessa mielessä kasva, vaan tarvitaan niitä toimia, joilla tätä voidaan metsänhoidollisesti edistää.

Jo eilen illalla viitattiin nuorten metsien hoitoon, ensiharvennuksiin. Se on yksi vaihe, joka on välttämätön, että hyvälaatuista tukkipuuta on saatavana myös jatkossa niin mekaaniselle puunjalostusteollisuudelle kuin sen jatkojalostukselle. Mutta samalla myös hyvälaatuisen tukkipuun pinta-aineksesta saadaan kaikkein parasta selluloosan raaka-ainetta. Näin ollen hyvälaatuisen tukkipuun tuotannon varmistaminen myös tuleville ajoille on välttämätöntä Suomen puunjalostusteollisuuden, niin mekaanisen kuin kemiallisenkin, kannalta. Siksi metsien hoitoon on kiinnitettävä paljon vastuullista huomiota.

Toisin kuin pelto metsä antaa satonsa vasta vuosikymmenien päästä sukupolvien kierrossa, ja siksi metsäpolitiikan ja myös metsään liittyvän veropolitiikan tulisi olla mahdollisimman pitkäjännitteistä, sellaista, että se antaa takeet ja kannustavuuden metsätalouden järkevään harjoittamiseen. Silloin, kun metsän omistaja toimii biologian ehdoilla, uskon, että metsä antaa myös parhaan tuotantonsa. Ne talouden edellytykset, joihin poliittiset päättäjät voivat vaikuttaa, jotka ovat lähinnä veropoliittisia, tulisikin mitoittaa luonnon asettamien ehtojen mukaan.

Kun meillä aikanaan oli pinta-alaverotus metsäverotuksessa, se mielestäni monella tavalla

lähtökohdiltaan oli juuri tällainen luonnonehtojen mukainen, sukupolvelta toiseen ulottuvuutta omaava verotusjärjestelmä. Tätä kohtaan esitettiin tiettyä kritiikkiä lähinnä erilaisten kiinteistökauppiaitten taholta, jotka ostivat tiloja, hakkasivat metsät pois. Sitten kun tyhjiä metsistä olisi joutunut maksamaan pinta-alaveroa, nousi voimakkaita paineita, ei niinkään talonpoikaisilta metsänomistajilta vaan kiinteistövälittäjiltä, muuttaa metsäverojärjestelmää.

Pitäisin hyvin tarpeellisenä ja tästä olen tehnyt niin lakialoitteen kuin toimenpideoitteenkin, että me jatkaisimme kestävä, pitkäjännittisen metsätalouden kannalta pinta-alapohjaista verotusta myös siirtymäkauden päättymisen jälkeen. 13 vuoden asetettu siirtymäaika on lähi-vuosina päättymässä. Vaarana on, että siirtymäkauden päätös horjuttaa puumarkkinoita, horjuttaa työllisyystilannetta metsäkoneurakoitsijoi-ten kannalta sekä ennen että jälkeen siirtymäkauden, aiheuttaa vakaaseen puun hintakehitykseen muutoksia, jotka ovat hyvinkin ongelmallisia.

Mielestäni meidän pitäisi tämäkin tilanne ennakoida. Samalla metsienhoidon kannalta voi tulla tilanteita, joissa joudutaan hakkaamaan keskenkasvuista metsää, koska verokanta saattaisi olennaisesti muuttua. Mielestäni pinta-alaverotuksen osalta olisi voitu hyvinkin kehittää tuota järjestelmää. Mielestäni se voidaan yhä edelleen tehdä.

Metsänhoidossa ja metsätaloudessa on paljon myös muita kuin viljelijöitä. Myös naiset ovat siinä mukana. Meidän on kiinnitettävä myös metsiin huomiota, nähtävä metsät puilta. Se on osa suomalaista maaseutua, tukee maataloutta ja on jo sinällensä hyvä elinkeino.

Arvoisa rouva puhemies! Näen, että meidän on pidettävä huolta omasta kansallisesta elintarviketuotannostamme ja meidän on pidettävä huolta hyvästä metsänkasvatuksesta.

3 Pentti Tiisanen /vas: Rouva puhemies! Ihan yhteen asiaan kiinnitän huomiota pääluokka 30:ssa. Eilen illalla käytiin mielestäni hyvää keskustelua myöskin ehkä kaikkein eniten maailmaa ja erityisesti Euroopan unionia ja sen maataloustuotantoa kohdanneesta ongelmasta, nimittäin prionitaudesta: englanninkielinen lyhenne tse, myös käytetään bse-lyhennettä, kansanomaisesti "hullunlehmänsairaus". Nämä tarttuvat aivotulehdukset, jotka siirtyvät siis valkuaisaineen välityksellä, ovat ongelma, koska ei ole olemas-

sa lääkettä, hoitoa, niihin. Niitä on vaikea etukäteen diagnosoida. Myös epidemiologinen ketju on aika tavalla epäselvä. Tarkoitin epäselvyydellä sitä, että tiedeyhteisö on todennut Creutzfeldt-Jakobin variantin yhteyden tse-sairauksiin, mutta sitten on paljon muita avoimia olevia kysymyksiä.

Arvoisa puhemies! Suomessa on myös maatalousministeriön suunnalta ajettu kantaa, ettei Suomen pitäisi selvittää eikä tarkkaan analysoida Suomen nautakarjan tilannetta tämän sairauden suhteen. Katsotaan, että Suomi on ikään kuin ulkopuolella tämän ongelman. Mielestäni niin ei ole, ja ongelmaan täytyy äärimmäisen vakavasti suhtautua. Mitkään helpotukset, että jätetään tietty osa nautakarjasta tutkimusten ulkopuolelle, eivät mielestäni ole myöskään Suomen kansallisen edun mukaisia. Miksi eivät ole? Sen tähden, että nyt Suomella, jos käydään täysin kiistaton, läpikotaisin koko Suomen nautaeläinkannan läpi ulottuva selvitys, olisi mahdollisuus päästä eurooppalaisille kansainvälisille markkinoille tosi-asiallisesti, siis tutkitusti, sellaisena maana, jossa ei tse-sairautta nautakarjassa esiinny.

Kun meillä on vielä varapuhemies Anttila paikalla, on syytä viitata siihen, että myöskin muut eläimet mahdollisesti saattavat ennemmin tai myöhemmin myös tieteellisesti todistetusti sairastaa tätä prionisairautta. Silloin ja kun se esimerkiksi joskus tulee todetuksi sikaeläimissä, tällöin on todellakin varsin varsin uusi, kova askel ihmisen epäluonnonmukaisen toiminnan saralla ja sen aiheuttamien ongelmien esiintulossa jälleen astuttu. Tämä on mielestäni tärkeä huomio. Toinen asia on se, että myöskin kalojen ruokinnassa käytetään erilaisia eläinvalkuaisvalmisteita. Tämäkin olisi hyvä huomioida.

Siis kysymys on todella suuresta asiasta, joka jo heiluttaa Keski-Euroopassa. Meillä onneksi ei ole sillä tavalla, ja tämä on suomalaisille maataloustuottajille ja talonpojille kunniaksi. Suomessa ei ole ollut teollisia maatalousyksiköitä siinä mittasuhteessa kuin Benelux-maissa, Ranskassa ja Englannissa. On pidettävä tietysti huolta tulevaisuudessa, ettei näin tapahdu. Mutta tietysti painotan, että me olemme toisenlaisessa tilanteessa. Kiitos siitä Suomen perheviljelmille.

Puhemies! Vielä lopuksi: On todettu, että valkuaisainepitoista jauhetta voitaisiin käyttää turkiseläinten kasvatuksessa. Kun itse olen humanimediisiinari eli ihmislääkäri, niin kyllä mietin tätä epidemiologista ketjua. Kyllähän ne

prionit siirtyvät, ja mikseivät ne siirtyisi myös turkiseläimiin. Kysynkin, vaikei turkiseläimiä syödäkään, löytyykö erilaisia muita epidemiologisia kulkuteitä, jotka voisivat vaarantaa turkistarhaajan terveyttä. Näitä asioita ei ole todellakaan kovin paljon selvitetty.

Mutta tässä kohtaa, pääluokassa 30, on ed. Marjaana Koskisen mielestäni erittäin hyvä esitys, joka on kirjattu numerolla 4, vähennys 5 miljoonaa markkaa turkistarhauksen tukemiseen ehdotetusta määrärahasta. Mielestäni Suomen olisi jälleen otettava askel kohti eettisesti kestävää maataloutta, eläinten pitoa, ja turkistarhauksesta luopuminen olisi tällainen. Kaikki siihen suuntautuvat toimenpiteet ovat erittäin kannatettavia.

4 Timo Kalli /kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tiusanen oikeastaan antoi väärän todistuksen siitä, että Suomessa olisi jotenkin vähätelty tätä ongelmaa. Päävastoin sekä ministeriö kokonaisuudessaan että ministeri kuten myöskin koko elintarviketeollisuus ja sen alkupäässä oleva ketju ovat voimakkaasti olleet tukemassa sitä, että näytteet ja tarkastus ovat aukottomia ja ne toteutetaan mahdollisimman laajamittaisesti. Sen tähden minusta tätä asiaa ei ole syytä väristellä eikä vähätellä. Suomi tässä asiassa kokonaisuudessaan on toiminut erittäin näytävästi ja mallikkaasti.

5 Aulis Ranta-Muotio /kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvostan ed. Tiusanen puheenvuoron alkuosassa esittämää kantaa bse-taudin huolellisesta tutkimisesta, että saadaan puhtaan paperit, tällä tarkennuksella, jonka ed. Kalli esitti. Mutta turkistarhausta koskevan kannan osalta olen täysin eri mieltä. Se on eläineettisempään suuntaan kaiken aikaa kehittyvä, tänne luontaisesti soveltuva elinkeino. Ellei sitä Suomessa harjoiteta, kuitenkin sitä harjoitetaan maailmassa kutakuinkin samassa laajuudessa kuin tähänkin asti ja huonommissa olosuhteissa.

6 Erkki Pulliainen /vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin liityn ed. Tiusanen puheenvuoron eräitten osien arvostelijoitten ketjuun. Ensinnäkin Suomen valmius suorittaa selvitys Suomen puhtaudesta bse:n, prionitaudin, suhteen on ollut täydellinen. Ei tässä ole mitään. Kysymys on vain rajoituksista, että rajoitukset eivät ole sillä tavalla ylimitoitettuja, että

ne menevät ohi maalin. Ei siinä ole mistään muusta kysymys. Valmius on ollut täydellinen.

Mikä koskee epidemiologista pohdiskelua, siis ketjupohdiskelua, kyllä ed. Tiusanen siinä teoriassa on oikeassa. Yksinkertaisesti asianlaita on niin, että meillähän on hullujen kissojen tauti eli hullujen lehmien taudin kaltaisesti hullujen kissojen tauti eli prioni meni kissaeläimiin. Onneksi se loppui siihen, kun aivojen syöttäminen kissoille lopetettiin. Eli näyttö oli aika selvä, että se voi mennä muuallekin.

7 Hannu Aho /kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin kiinnittäisin huomiota tarkastuksiin. En ole havainnut, että ministeriö vastustaisi niitä, eivätkä tuottajat vastusta. Mutta ei pidä lähteä äärimmäisyyksiin eli niin massiiviseen tarkastustoimintaan, johon ei ole tarvetta. Meillä on pitkään tehty näitä kokeita, ja tarkoitus on, että näytön pitää olla aukoton ja tarpeellinen määrä tarkastetaan, mutta tämmöiseen ylettömään tarkastukseen meillä ei ole tarvetta eikä pidä lähteä. Mutta en ole ymmärtänyt niin, että ministeriö olisi ollut vastaan tätä suppeampaa tarkastusta, mikä nyt tehdään. On totta, että näin pitää toimia. Turvallisuuskysymys on meille tärkeä, tuottajille tärkeä niin kuin kuluttajillekin äärimmäisen tärkeä. Siitä pitää lähteä.

8 Pentti Tiusanen /vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Hannu Aho sanoi juuri sen, mitä itse totesin. Olen itse näiden, ed. Pulliaista lainatakseni, yli maalin menevien tarkastusten puolesta. Olen sitä mieltä, että pitäisi tehdä laaja selvitys, joka on varovaisuusperiaatteen mukaisesti järkevä.

Vielä, puhemies, painotan sitä, miten suuresta ongelmasta on kysymys. Tämä on aivan uuden laatuluokan ongelma. Olisi kansallinen etu, että Suomi pystyisi myymään maataloustuotteita ympäri maailman maana, jossa todistettavasti ei ole prionisairautta myydyissä eläimissä.

9 Jukka Vihriälä /kesk: Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin tässä puheenvuorossani puuttua eräisiin asioihin, joita perusteellisesti selvitettiin valtiovarainvaliokunnan maatalousjaostossa ja jotka ovat vielä jääneet kohtalaisen vähälle huomiolle täällä käydyssä, eilen alkaneessa pääluokan palautekeskustelussa.

Valiokunta tarkasteli myöskin Metsähallituksen toimintaa tällä hetkellä, mikä se on, ja ennen

kitsee maatalouden irrottamista kansainvälisestä vapaakauppakehityksestä ja talouden globalisatiosta. Tässä vaihtoehdossa maataloustuet säilyvät ja ruoan hinta on Euroopassa muuta maailmaa korkeampi. Toinen vaihtoehto merkitsee jo muutaman vuoden tähtäimellä täyttä heittäytymistä suuruuden ekonomian ja uuden teknologian hyödyntäjien joukkoon. Ruoka halpenee ainakin suhteellisesti ja veronmaksajat maksavat vähemmän maataloustukia.

Näiden kahden vaihtoehdon välistä on vaikea löytää mitään todellista kompromissia. Asia ei ratkea tehomaatalouden ottamisella seurantaan. Maatalouden tulevaisuuden turvaaminen edellyttää, että kuljettava tie valitaan pian. Suomen etujen mukaista olisi valita eurooppalainen malli. Maataloustuotannon äärialueilla sijaitsevana maana meillä on jo nyt täysi työ pysyä mukana eurooppalaisessa kilpailussa. Globaalissa kilpailussa selviytymisen mahdollisuudet olisivat lähinnä teoreettiset."

Mielestäni tässä on puettu sanoiksi kaikki se, mitä tällä hetkellä maataloudessa on ongelmana, mitä meidän pitäisi tehdä. Tämän salin Suomessa pitäisi pystyä valitsemaan, kumpi tie otetaan. Valitettavasti Lipposen hallituksen maatalouspolitiikka ei ole pystynyt valintaa tekemään, vaan hallituksen maatalouspolitiikka ja maatalousbudjetti kokonaisuudessaan kuristavat maataloutta ja autioittavat suomalaista maaseutua. Toimeentulon niukkuus ja epävarmuus on keskeinen syy siihen, miksi maanviljelys ei tänä päivänä nuoria kiinnosta, miksi on niin vähän sukupolvenvaihdoksia.

Keskusta haluaakin vastalauseessaan ja myöskin lausumaehdotuksessaan puuttua juuri tähän ongelmaan ja esittää, että kotimaisen puhtaan elintarviketuotannon edellytykset turvataan peruuttamalla hallitusohjelman vastaiset leikkaukset ja ryhtymällä viipymättä kustannusten nousun edellyttämiin toimenpiteisiin sekä ulottamalla veronkevennykset ja yleisen tulopoliittisen linjan mukaiset toimet myös viljelijöille. Valitettavasti budjetissa näin ei ole. Nythän on tehty maatalousratkaisu. Sata miljoonaa markkaa on tulossa ensi vuonna, mutta kun samanaikaisesti 50 miljoonaa leikataan kansallisesta tuesta, jokainen tietää, mitä tämä tulee viljelijöille merkitsemään. Tulot tulevat ensi vuonnakin alenemaan, siitä ei päästä yhtään mihinkään.

Arvoisa rouva puhemies! Todella ihmettelen sitä, että tällä hetkellä tässä salissa ei ole ainutta-

kaan valtioneuvoston jäsentä, vaikka käsitellään tärkeää ensi vuoden tulo- ja menoarviota ja myös mielestäni tärkeää maa- ja metsätalousministeriön pääluokkaa.

¹⁰ **Mauri Salo /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Vihriälän puheenvuoro oli hyvä ja perusteellinen. Tietenkin voimme kaikki yhtyä siihen kysymykseen, miksi esimerkiksi ministeri Hemilä ei ole paikalla. Yleinen huoli maaseudun ihmisistä, tuotannon kannattavuudesta on perusteltu. Tuotantoa ei voida jatkaa, jos se on kannattamatonta. Toisaalta erityinen huolenaihe on se, että ihmiset eivät jaksu. Jatkuvasti lisääntyvät tarpeet nostaa tuotantoa, jotta kyetään hoitamaan asioita, se ei voi olla perusteltua. Siksi eduskunnan on otettava selkeä kanta siihen, että viljelijäväestön toimintaedellytykset myös tulevaisuudessa turvataan entistä paremmin.

¹¹ **Liisa Hyssälä /kesk**: Arvoisa rouva puhemies! Yhdyn ed. Vihriälän ihmettelyyn, mikä koskee ministerien läsnäoloa oman pääluokkansa kohdalla. Niin paljon kiinnostusta ei ole siihen, mitä kansanedustajat täällä evästävät, mitä he sanovat esimerkiksi jatkokäsittelyyn ensi vuotta varten. Ei ollut eilen ministereitä paikalla opetusministeriön pääluokan kohdallakaan. Täällä oli paljon ministeri Raskille terveisiä ja ministeri Suvi Lindénkin puuttui, he eivät olleet täällä lainkaan pääluokkansa kohdalla. Minusta tämä on jo työmoraalinen kysymys. Tässä on kysymys työmoraalista, miten välitetään omien asioiden läpimenoista eduskunnassa. Ei ole nyt maatalousministeriön pääluokan kohdalla yhtään hallituksen jäsentä paikalla, ja nämä keskustelut käydään sentään nyt päiväsaikaan, mikä on ihan normaalia työaikaa.

Arvoisa rouva puhemies! Viljelijöitten tulokehitys ei ole ollut samanlaista kuin muilla tulonsaajilla. Maatalouden kustannukset ovat nousseet noin 870 miljoonaa markkaa. Ajattelen tätä lukua siinä, että tavoite olisi korvata tämä täysimääräisesti, koska viljelijöiden tulot ovat jääneet jälkeen yli 40 prosenttia yleisestä ansiotasosta viiden viime vuoden aikana. Tällainen ero tulokehityksessä on mielestäni kestämaton. Maatalouden kohonneet kustannukset ovat raunioittamassa tuotannon kannattavuuden. Kustannusten nousu johtuu viljelijöistä riippumattomista syis-

tä, polttoaineiden, lannoitteiden ja muiden tuotantotarvikkeiden hintojen noususta. Kustannusnousut ovat vuoden aikana syöneet maataloustulosta 17 prosenttia. Kustannusnousujen korvaaminen tukijärjestelyin on ehdottoman välttämätöntä.

Arvoisa rouva puhemies! Meillä on Suomessa aika kummallinen tilanne myös tukijärjestelyjen osalta. Koko Suomi olisi saatava pysyvän pohjoisen tuen, artiklan 142, piiriin. Nykyinen tuki on väliaikaista ja vaikeuttaa lyhytjänteisyydellään ja alenevuudellaan maataloustuotannon kehittämistä ja kannattavuutta Etelä-Suomessa. Pohjoisen tuen ulottaminen kattamaan Etelä-Suomi turvaisi myös koko ruokaketjun työpaikat alueella. Maamme hallituksen on asetettava tämä tukijärjestely kynnyskysymykseksi Euroopan unionin laajenemisessa. Erityisesti tämä koskettaa Varsinais-Suomea, jossa elintarvikkeetjusta, sen loppujalostuksesta, saatavat työpaikat ovat muihin maakuntiin nähden suurimmat.

Arvoisa rouva puhemies! Seuraavaksi puutun viljelijöiden sosiaaliturvaan. Siinä on aukkoja, jotka ovat kestäättömiä, ja jos vertaa muihin ammattikuntiin, lainsäädäntö laahaa paljon perässä ja pikaisesti on saatava korjauksia asioihin. Suuri virhe tapahtui, kun vähimmäissairauspäiväraha poistettiin. Se kosketti viljelijäväestöä myös kovin kaltoin. Maatalousyrittäjien eläkelaitoksessa on selvitetty, että yli 30 000 viljelijää jää sairausvakuutuksen päivärahan ulkopuolelle, koska heidän ansiotulonsa jäävät alle 5 390 markan vuodessa, joten sairausajan turva ei koske heitä. Näitä välinputoajia ovat maaseudulla myös perheenemännät, jotka tekevät kotona hoito- ja hoivatyötä. He eivät saa minkäänlaista sairausajan turvaa. Tämä on erittäin suuri puute. Tämä aiheuttaa suoranaista köyhyyttä sairauden tapahtuessa.

Seuraavana puutun työttömyysturvalain ongelmaan. Voimassa olevan työttömyysturvalain mukaan maanviljelijän katsotaan työllistyvän yritystoiminnassaan, kunnes hän on kokonaan lopettanut yritystoiminnan. Tämä on johtanut kohtuuttomaan tilanteeseen tapauksessa, jossa huono kannattavuus pakottaa lopettamaan tilan pääasiallisen toimeentulon turvanneen karjanpidon. Emännän ja isännän katsotaan molempien työllistyvän vielä senkin jälkeen. Mikäli tilaa ei lopeteta kokonaan, ei maatalousyrittäjää tai hänen perheensä jäsentään hyväksytä työttömäksi työnhakijaksi. Näin heille ei synny oikeutta työt-

tömyysturvaan tai työvoimapolitiittiseen koulutukseen.

Työttömyysturvalautakunta on tulkinut työttömyysturvalain 5 a §:ää erittäin tiukasti. Pieni peltotilkku tai metsäpalsta on katsottu yritystoiminnan jatkoksi. Esimerkkinä kohtuuttomasta tilanteesta on tänä vuonna annettu työttömyysturvalautakunnan päätös. Maatalousyrittäjä, jolla on ollut 60 eläimen lihakarja ja peltoa 51 hehtaaria, luopui eläimistä ja pelloista lukuun ottamatta 3,2 hehtaarin vuokrapeltoa. Vuokrapellosta hän ei voinut luopua aiemmin solmitun ympäristösopimuksen vuoksi. Työttömyysturvalautakunta katsoi, että maatalousyrittäjä ei ollut oikeutettu työmarkkinatukeen, koska hän ei ollut keskeyttänyt tai kokonaan lopettanut yritystoimintaa.

Suomessa on käynnissä maatalouden rakennemuutos. Tavoitteena näyttää olevan, että pieniä tiloja karsitaan ja panostetaan suuriin yksiköihin. Karjanpito lopetetaan pientiloilla juuri sen vuoksi, että siitä ei saada riittävää toimeentuloa. Työttömyysturvan edellytyksenä tulisi olla se, että henkilö on työmarkkinoiden käytössä ja hänen omistamansa maatila ei työllistä häntä eikä muutoinkaan anna kohtuullista toimeentuloa. Tästä olemme tehneet lakialoitteen. On ilahduttavaa, että salissa on nyt sosiaaliministeri Maija Perho, ja kerronkin tässä hänelle saatesanoina, että tällainen lakimuutos on tulossa. Tämä nimenomaan parantaa välinputoajaviljelijöitten asemaa. Nykytilanne on kohtuuton: tila ei takaa toimeentuloa mutta toisaalta ei pääse minkään turvaverkon piiriin. Eihän tällainen voi kuulua pohjoismaiseen hyvinvointivaltiomalliin, vaan pitää olla jokin verkkonsilmukka, joka turvaa toimeentulon. Toimeentulotuki ei voi olla ensisijainen toimeentulon muoto kansalaisille.

¹² **Sosiaali- ja terveysministeri Maija Perho:**

Arvoisa puhemies! Salissa arvosteltiin, että täällä ei ole ministereitä paikalla. Olen ollut talossa koko ajan ja kuunnellut keskustelua. Kun tuli esille maatalouden sosiaaliturva, niin tarkoitukseni on kertoa, mikä tälle salille on ehkä tiedetty asia, että maataloustuloneuvottelujen yhteydessä on päätetty puuttua yhteen epäkohtaan, joka on maatalousyrittäjien heikko sairausajan turva. Tätä asiaahan ryhdyttiin toimeksiannostani valmistelevaan jo keväällä. Valitettavasti Suomen Yrittäjien ja MTK:n erimielisyyksien takia tämä ei ehtinyt varsinaiseen budjettiehdotukseen, mutta epäkohta on tunnustettu ja siihen tullaan saa-

maan korjaus sillä tavoin, että MYEL-työtulo voidaan ottaa pohjaksi. Se, minkälaiset järjestelyt saadaan ensi vuonna aikaiseksi, riippuu hyvin pitkälti verohallinnon mahdollisuuksista, mutta tämä epäkohta ollaan korjaamassa.

Ed. Hyssälä puuttui työttömyysturvakysymyksiin, joihin varmasti on syytä paneutua ja katsoa, millä tavalla määritellään edellytykset saada elanto tilalta.

¹³ **Jukka Vihriälä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Annamme erittäin suuren arvon sille, että ministeri Perho on kuunnellut käytyä keskustelua ja tuli tähän osallistumaan. Tiedämme myös, että ministeri Perho on hallituksessa nimenomaan maatalousasioita ja ennen kaikkea viljelijäväestön sosiaaliturvaa yrittänyt viedä eteenpäin. Tämä ratkaisu, mikä on syntymässä, että noin 32 000 viljelijää, jotka ovat alimman sairauspäivärahan ulkopuolella, ovat siihen pääsemässä, on tietenkin positiivinen ja myönteinen asia. Mutta toivoisi koko hallitukselta voimakkaampaa otetta viljelijäväestön sosiaaliturvan parantamisen puolesta tueksi ministeri Perholle.

¹⁴ **Eero Lämsä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hyssälä toi hyvin esille sosiaaliturvaan liittyvät ongelmat ja erityisesti työttömyysturvakysymyksen. Tunnen tapauksen, jossa viljelijältä on evätty toimeentulotuki, kun hän omisti 30 hehtaarin metsäpalstan. Siinä ei ollut kyllä myytävää puuta, mutta työvoimaviranomaisten puolesta pyydettiin tämä metsäpalsta realisoimaan. Viljelijä kyllä perusteli, että hänellä on siitä erittäin paljon hyötyä, kun hän hankkii metsästä polttopuuta, jonka arvo on sitten, jos hän palstan myy ja joutuu ostamaan puut, noin 10 000—20 000 markkaa vuositasolla. Jos hän joutuu palstan myymään, niin tämä oltaisiin sitten korvaamassa toimeentulotuen kautta. Tämä on vain yksi esimerkki siitä, miten tällaiseen tilanteeseen voi joutua, joka on erittäin vaikeasti perusteltavissa, että tässä todellakaan mitään järkevyyttä olisi. Toivottavasti tällaisiin asioihin nyt puututaan ja tällaiset epäoikeudenmukaisuudet oikaistaan.

¹⁵ **Hannu Aho /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihan ministerille, kun hän on paikalla, että ongelmaksihan meille vielä tuli maatalouspuolella, silloin kun säästöjä jou-

duttiin tekemään, Melapäivärahan pitkä omavastuuosuus, kun puhutaan viljelijöitten jaksamisesta. Me olemme pakotettuja monet olemaan sairaanakin töissä, kun pienillä tuloilla ei pysty aina palkkaamaan lomittajaa tilalleen eikä sitä aina saakaan lomittajapulasta johtuen. Kun kuitenkin MYEL-työtulosta menee omavastuuosuus, se nousee monen kohdalla korkeahkoksi, ja tässä tulee ongelma vastaan, että käytännössä tehdään myöskin monesti erittäin sairaana töitä. Siihen toivoisin parannusta.

¹⁶ **Liisa Hyssälä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On ilahduttavaa, että ministeri Perho on tarttunut viljelijän sosiaaliturvakysymykseen. Toivoisin nyt, että vähimmäissairauspäiväraha kokonaisuutena palautettaisiin. On muitakin ryhmiä kuin viljelijäväestö, jotka sen takia joutuvat kohtuuttomiin tilanteisiin. Ne pystyttäisiin estämään sillä, että se palautettaisiin, tunnustettaisiin, että on ollut virhe poistaa vähimmäisturva, ja se palautettaisiin. Se olisi linjakasta sosiaalipolitiikkaa.

Sitten mitä tulee näihin muihin, mielestäni pitäisi viljelijän sosiaaliturvaa katsoa kokonaisuutena. Siihen liittyy jaksamiskysymys ja siihen liittyvät ed. H. Ahon esille ottamat työttömyysturvatapaukset. Niitä on lukuisia tällaisia kohtia. Toivoisin vaikka peräti parlamentaarista työryhmää pohtimaan näitä asioita. Nämä eivät ole yksiselitteisiä, niitä täytyy laajalla rintamalla katsoa ja tutkia, mutta ketjun loppupää on yksiselitteinen, siellä on se viljelijä, joka on aina häviäjänä ja kärsijänä.

¹⁷ **Sosiaali- ja terveysministeri Maija Perho** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeriön työryhmä pohtii myöskin lomitussjärjestelmän parantamista. Samoin maataloustupon yhteydessä on sovittu karjatilaille yhdestä lomapäivästä kahtena seuraavana vuonna. Ylipäätänissä työssäjaksaminen on varmasti viljelijäväestön, erityisesti karjatilallisten, joukossa yhä kasvava ongelma ja kysymys. Maanviljelijät ja maataloustuottajat on otettu esille työssäjaksamisen tutkimus- ja toimenpideohjelmassa mukaan. Siinä yhteydessä muun muassa katsotaan, mitä viljelijäväestön työterveydenhuollon ja riittävän varhaisen kuntoutuksen suhteen on tehtävissä. Tietysti lomittajien saatavuus on erittäin tärkeä kysymys, joka on osaltaan myös työmarkkina-

asia, eli kysymys lomittajien työsuhteen ehdoista.

18 Matti Väistö /kesk: Arvoisa puhemies! Aluksi totean myönteisenä eduskunnan valtiovainvaliokunnan mietintöön sisältyvän muutoksen Joensuun metsäntutkimusaseman vahvistamisen osalta. On tärkeää, että Joensuussa todella päästään nyt reippaasti liikkeelle. Sinnehan on tarkoitus todella luoda toinen keskeinen metsäntutkimuskeskus Suomeen. Kaikkienensa Pohjois-Karjala metsämaakuntana tarvitsee juuri tämän tyyppisiä toimia, joilla vahvistetaan tutkimuksen kokonaisuutta.

Tässä yhteydessä myös kiinnitän huomiota Euroopan metsäinstituutin rahoitustarpeeseen ja sen kansainvälisen merkittävän yksikön vahvistamiseen.

Maatalouden ja maaseudun osalta eletään varsin epävarmassa tilanteessa. Toimeentulon niukkuus on käsin kosketeltava. Tulot ovat alentuneet, kustannukset merkittävästi nousseet. Työ tiloilla on myös kaiken aikaan lisääntynyt ja epävarmuus ja huoli tulevaisuudesta kasvaneet. Voidaan perustellusti sanoa, että viljelijäväestön työssäolevien kantti on monin tavoin lujilla. Voi sanoa, että monet elävät sietokyvyn rajoilla. Tässä tilanteessa tarvittaisiin selkeää maatalous- ja maaseutupolitiikan suunnanmuutosta, sellaisia pitkäjänteisiä ratkaisuja, joilla annettaisiin viljelijäväestölle toivoa, parannettaisiin heidän tuloaosaan, kohennettaisiin sosiaaliturvaa ja ylipääntänsä vahvistettaisiin elämisen edellytyksiä.

Maatilat ovat edelleen ja myös tulevaisuudessa maaseudun elinvoiman runko. Sen lisäksi tarvitaan toki paljon muuta, yrittäjyyttä ja uusia elinkeinoja, uusia toimintoja, ja niiden tueksi, arvoisa puhemies, tarvitaan myös sellaista kansalaislähtöisyyttä, jota parhaimmillaan Leader- ja Pomo-tyyppiset hankkeet ovat edustaneet. Näiden maaseudun kehittämishankkeiden kansallinen rahoitus on pidettävä myös riittävänä ja saatava maksatukset hoidettua ajallaan. Tässä suhteessa on aika paljon toivomisen varaa.

Lomitusjärjestelmä, johon ministeri Perho viittasi, kaipaa kohennusta. Viljelijät tarvitsevat lisää lomaa, tarvitaan lisää ammattitaitoisia lomittajia. Nythän monissa kunnissa lomittajat ovat käyneet riittämättömiksi. Pääosa heistä on sijaisapulomituksissa viljelijöiden sairaustapausten johdosta. Tästä syystä monien vuosilomalomitusten hoitaminen on jäänyt suorittamatta.

Luopumistukijärjestelmä on päättymässä vuonna 2003. Mielestäni tälle järjestelmälle tulisi saada pikaisesti vahvistettua jatko ja ripeästi tulisi järjestelmä laajentaa koskemaan viljelemättömyys- ja vuokrausvaihtoehtojakin. Se sukupolvi, joka pienillä tiloilla ja maaseudulla ylipääntänsä on eläkeikään tulossa, on tehnyt mittavan ja raskaan päivätyön. Heille tulisi suoda kunniallinen eläkkeellepääsy.

Arvoisa puhemies! Pari sanaa maatalouden tutkimuksesta. Meillä maatalouden tutkimusvarat ovat käymässä niukoiksi. Tässä tilanteessa pitäisi nähdä pidemmälle, ennen muuta maatalouden taloudelliseen tutkimukseen, monialaiseen sellaiseen ja laajasti maaseutua koskevaan sekä myös teknologiapuolen tutkimukseen. Maatila-kokonaisuus ja maaseutu huomioon ottaen tälläkin puolen tulisi enemmän panostaa.

Pohjois-Karjalassa tapahtui suuri menetys, kun Siikasalmen tutkimusyksikkö, maan ainoa luomututkimusyksikkö, joutui yliopiston niukkojen rahoitusvoimavarojen vuoksi lopettamaan toimintansa. Jälkikäteen olen kuullut myös maa- ja metsätalousministeriön taholta harmittelua siitä, että yksikköä ei ajoissa lähdetty pelastamaan.

Toinen yksikkö meillä, Tohmajärven emolehmätutkimus, on myös ollut uhanalainen. Tuntuu oudolta, että toimiva yksikkö, jolla on toimivat, hyvät suhteet laajasti, myös Helsingin yliopiston eläinlääketieteellistä tiedekuntaa myöten, ollaan aikeissa lopettaa rahojen niukkuuden vuoksi. Jos ja kun eletään tilannetta, jolloin kotimaisen nautanlihan tuotannon lisääminen on mitä tärkeintä, eikä pitäisi ennen muuta vahvistaa jo toimivia yksiköitä, antaa niille riittävät voimavarat, tukea niiden tutkimustoimintaa? Tämän vuoksi, arvoisa puhemies, on syytä vedota niin eduskuntakäsittelyssä tuleviin budjetteihin kuin asianomaiseen valiokuntaan ja ennen muuta tietysti ministeriöön, että Tohmajärven tutkimusyksikköä todella vahvistettaisiin ja sen jatkuvuus ja toiminta turvattaisiin.

Lähiuoka on tulossa entistä tärkeämmäksi. Se on parhaimmillaan juuri sellainen toimintamuoto, joka myös tarvitsee tuekseen tutkimus- ja tuotekehitystyötä. Tätä kautta suositaan oman alueen tuotantoa hyvällä tavalla, vahvistetaan alue-taloutta ja myös työllisyyttä.

Kiinnitän huomiota, arvoisa puhemies, vielä terveyttä edistäviin suomalaisiin elintarvikkeisiin. Tässä suhteessa olemme eläneet liian byrokratian parissa. Meillä ei ole olemassa sellaista

määritelmää, jolla terveyttä edistävä ruoka voitaisiin todentaa. Tähän asiaan pitäisi nyt ripeästi kiinnittää huomiota. Uskon, että tällä vuosikymmenellä terveyttä edistävän ruuan markkinat ja mahdollisuudet tulevat merkittävästi kasvamaan. Ne pitäisi hyödyntää maaseudun ja elintarviketuotannon tueksi.

Elintarvikevalvonnan osaltahan on nyt tapahtumassa muutos. Uuden tyyppinen elintarvikevirasto on aloittamassa. Ongelmana tällä puolen on kuitenkin se, että kuntien omat voimavarat elintarvikevalvonnan hallinnon osalta ovat jäämässä ja jääneet liian niukoiksi. On aiheellisesti kysytty, mihin se viisi miljoonaa kiloa tuontilihaa, joka nykyisin katoaa valvontaviranomaisilta, oikein joutuu, kun kukaan ei sitä tunnu tietävän. Suomalaisilla kuluttajilla on mielestäni oikeus saada tästäkin tietoa, ja ennen muuta suomalaisilla kuluttajilla pitää olla oikeus kansalliseen, puhtaaseen, terveelliseen ruokaan myös tulevaisuudessa.

¹⁹ **Olavi Ala-Nissilä /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! On hyvä ja tärkeää, että maatalouspääluokasta käydään keskustelua laajalti. Toivoisin todella, että ministeri Hemilälläkin olisi vielä mahdollisuus osallistua käytävään keskusteluun, kun katsellaan ensi vuoden maatalouspääluokan rahoitusta ja myös tulevaisuuden haasteita.

Valiokunnan mietinnössä on mielestäni myönteisiä kirjauksia. Jaosto sisällään on voinut tehdä vesihuoltotöiden osalta tiettyjä määrärahan lisäyksiä, Joensuun tutkimuskeskuksen osalta, minkä ed. Väistö mainitsi, ja eräitä muitakin asioita.

On totta kai myönteistä myös se, että yleinen ymmärtämys suomalaista elintarviketuotantoa ja maataloutta kohtaan on lisääntynyt, mutta, arvoisa puhemies, tähän se sitten jääkin. Ongelmana koko maatalouspääluokan osalta on todella se, että sieltä puuttuu kansallisesta tuesta merkittävä rahasumma.

On sinällään hyvä asia, että maatalouden osalta MTK ja hallitus ovat käyneet myös tulopoliittisia neuvotteluja. Tupohan kuuluu kaikille väestöryhmille. Tältä osin on kysymys erityisesti kustannuksista, kustannusten kompensatiosta. Tämä on se suuri kysymys koko maatalouden osalta. Kun EU:hun liitettiin, tehtiin tietyt oletukset kustannuskehityksestä, mutta on valitettavaa, että ne eivät ole toteutuneet. Kun ajatteleme viljelijöiden tulokehitystä, joka on ollut jo

monta vuotta laskeva, niin suurin ongelma on nimenomaan kustannuspuoli. Totta kai myös tulokehitys on eräiltä osin, tuotteiden hintojen osalta, jäänyt jälkeen. Sitten on kansallisen tuen kysymys. Sitä määrää, joka EU:hun liityttyä sovitettiin, on leikattu hallitusohjelmassa, mutta myös hallitusohjelman määrästä on tehty leikkauksia.

Arvoisa puhemies! Itse asiassa täällä ei saatu yhtään kansallista tukea lisättyä. Sen sijaan valiokunnan mietinnössä on ponsi, jossa viitataan 8,2 prosentin kustannusten nousuun, kun katsotaan tämän vuoden syyskuusta edellisvuoden syyskuuhun, ja edellytetään, että ensimmäisessä lisätalousarviossa otetaan kansallisen tuen määrärahaan lisää. Me tiedämme, että todellisuudessa on kysymys ollut 100 miljoonasta, ja tämä on täysin riittämätön.

Keskusta on vastalauseessaan esittänyt 287:ää miljoonaa, joka mielestäni on minimi. Sehän perustuu siihen, että kansallista tukea leikattiin vuoden 2000 budjetissa 67 miljoonaa ja ensi vuoden budjetissa kesällä 50 miljoonaa, ja toisaalta budjettiin ei otettu sitä 170:tä miljoonaa, jonka ministeri esitti tulonkorjauseränä. Nämä tekevät yhteensä tuon 287 miljoonaa, jota keskusta ja ymmärtääkseni myös tuottajajärjestö on esittänyt. Tämä olisi tärkeä tähän budjettiin hyväksyä tai viimeistään todella lisätalousarvioon.

Toki tulopoliittisten neuvottelujen yhteydessä on saatu aikaan myönteistäkin. On saatu yksi lomapäivä, joka on pitkistä pitkistä aikaa jotain myönteistä viljelijöiden lomitusasiassa. Toises-takin lomapäivästä neuvotellaan. Pakkopääomatulokysymyksestä on sanottu, että siitä tulisi eduskuntaan esitys, kaavamainen malli, jolla ongelmaa voidaan korjata. Keskustahan on esittänyt siltä osin selkeän Ruotsin-mallin mukaisen linjauksen, että viljelijä voisi aina valita pienten tulojen osalta, verotetaanko ne pääomatuloina vai ansiotuloina.

Myöskin tasausvarauksen osalta — sitä aikaan jo ministeri Alho täällä yritti hoitaa, silloin ei onnistuttu — nyt olisi pientä parannusta tulossa toivon mukaan. Sitä on pidettävä erittäinkin hyvänä asiana.

Perusongelmaan tullaan siinä, että maatalouden peruskannattavuus ja viljelijäväestön tulonkehitys on iso ongelma ja siihen tarvitaan nyt rahaa. Keskusta esittää lausumaehdotusta. Myöskin tältä osin esitämme, että eduskunta edellyttäisi, että kotimaisen puhtaan elintarviketuotannon

edellytykset turvataan peruuttamalla hallitusohjelman vastaiset leikkaukset ja ryhtymällä viipymättä kustannusten nousun edellyttämiin toimenpiteisiin sekä ulottamalla veronkevennykset ja yleisen talouspolitiikan linjan mukaiset toimet myös viljelijöille. Mielestäni tällainen eduskunnan tahto olisi tässä tilanteessa välttämätöntä, kun viljelijän laskeva tulokehitys pitäisi kaiken kohtuuden mukaan kääntää myöskin myönteiseen suuntaan, kun ajattelemme kotimaisen puhtaan elintarviketuotannon turvaamista.

Arvoisa puhemies! Vielä yksi asia, joka sinällään on määrärahana pieni, mutta ehkä iso asia tulevaisuudessa: bse-tutkimukset. Siitäkin on valiokunnan mietinnössä ponsi. Keskusta esittää, että me todella lisäisimme nyt 6 miljoonaa tähän rahaa ja lähtisimme Suomessakin siitä, että EU:n pitää hoitaa oma osuutensa, 70 prosenttia, ja julkisin varoin pitää hoitaa loppuosa kustannuksista. Ei voida missään tapauksessa ajatella sitä, että viljelijöille taikka elintarviketuotajille tästä tulisi kustannuksia. Olisi johdonmukaista tuo 6 miljoonaa myöskin bse-tutkimukseen, testeihin, hyväksyä.

²⁰ **Jari Koskinen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Ala-Nissilä puhui erittäin ansiokkaasti maataloudesta. Haluan kuitenkin yhteen asiaan puuttua. Se on tietysti kansallinen tuki. Varmaan kaikki olemme sitä mieltä, että kansallista tukea pitää korottaa. Mutta samaan hengenvetoon pitää muistaa, että ongelma on jo tällä hetkellä se, että Etelä-Suomessa kotieläintalouden tuissa ollaan jo melkein kaikissa tukimuodoissa maksukatossa. Jos tämä tilanne jatkuu tulevaisuudessa, niin vaikka rahaa olisi enemmänkin käytössä, kotieläinpuolesta ei voida Etelä-Suomessa jakaa. Toki se voidaan tietysti jakaa kasvinviljelyn kautta vaikka maksamalla kansallista kasvinviljelytukea rehuohralle. Tällä hetkellä esimerkiksi niin emolehmien, sikojen kuin maidonkin kohdalla ollaan maksukatossa Etelä-Suomessa.

²¹ **Olavi Ala-Nissilä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Jari Koskisen puheenvuoro oli sinällään täydentävänä puheenvuorona paikallaan. Mutta toki on niin, että kansallisen tuen lisääminen, jota keskusta esittää, 227 miljoonaa, pystytään kohdentamaan oikein. Tärkeätä onkin, että se kohdennetaan kaikkiin tuotantomuotoihin kaikkialle Suomeen.

Sinällään Etelä-Suomen maatalouden haasteista on hyvä käydä nyt keskustelua, kun Suomi varautuu EU:n laajentumiseen, ja luulen, että on juuri ensi vuoden keskustelunaihe, miten me varaudumme EU:n laajentumiseen suomalaisen maa- ja elintarviketalouden osalta. Silloin on kysymys siitä, että Etelä-Suomeenkin tarvitaan pohjoista tukea vastaava pysyvä tukijärjestely. Mutta se on sitten ensi vuoden asioita.

²² **Valto Koski /sd**: Arvoisa puhemies! Tähän asti pääluokan osalta käyty keskustelu on käyty pääosin maa- ja metsätalouden ammattia harjoittavien ihmisten asioiden puolesta. Haluan omalta osaltani, koska olen tehnyt talousarvioaloitteen, kiinnittää huomiota myös kalatalouden ammatinharjoittajien tämänhetkiseen tilanteeseen sekä myös virkistyskalastusjärjestöjen ja virkistyskalastajien tilanteeseen. Käyn sen takia puhumaan tästä asiasta, että useat kalatalouden järjestöt ja virkistyskalastusjärjestöt sekä vapaa-ajan kalastajat ovat kääntyneet puoleeni. Kun valtiovarainvaliokunta ei ole mietinnössään tähän asiaan millään tavoin kiinnittänyt huomiota, katson tarpeelliseksi, että tähän asiaan myöskin tässä keskustelussa puututaan.

Kalatalouden edistämisvarat ovat nimittäin vuoden 96 jälkeen olleet jatkuvassa laskussa. Jo vuonna 96 ne olivat vielä noin 40 miljoonaa markkaa. Nyt kuitenkin vuodelle 2001 valtiovarainministeriö esittää varattavaksi vain runsaat 31 miljoonaa markkaa. Kalatalouden edistämisvarat määräytyvät pääosin kalastuksenhoitomaksujen tuotosta. Vuonna 1996 näitä kalastuksenhoitomaksun suorittajia oli noin 490 000 henkeä. Nyt esitetään vuoden 2001 talousarvioon luvuksi runsaat 300 000 henkeä. Vaikka maksuja on nostettu, näyttää siltä, että tuotto jää noin 10 miljoonaa markkaa alhaisemmalle tasolle kuin se on ollut tuolloin vuonna 1996.

Kun kalatalous mitä todennäköisimmin vielä kehittyessään voisi tukea sivulinkeinona myöskin maatalouden ammattien harjoittamista sekä muutenkin antaisi monia mahdollisuuksia tällä alueella, on syytä tältä osin erityisesti korostaa, että käyttämättömiä mahdollisuuksia on runsaasti.

Kalastuksenhoitomaksuista saatavat varat käytetään kalatalouden edistämiseen niin, että yksi neljäsosa palautetaan kalastuskunnille korvauksena ilmaisista kalastusoikeuksista, yksi neljäsosa maksetaan kalastusalueelle, yksi nel-

jäsosa menee kalatalouden neuvontajärjestöille ja yksi neljäsosa valtiolle käytettäväksi kalatalouden hankkeisiin. Noin puolet kalastuksenhoitomaksuvaroista käytetään kalanistutuksiin.

Kalatalouden edistämisvarojen vähentäminen uhkaa kalavesien hoitoa, kalatalouden edistämistä ja kalastuksen neuvontaa. Lisäksi sillä on merkitystä työllisyydelle, koska kalatalouden työpaikat ovat joko välillisesti tai välittömästi siitä riippuvaisia. Lisäksi kalastuksenhoitomaksuvaroilla tehtävällä hoitotyöllä vaikutetaan virkistyskalastajien harrastukseen ja kalastuselämyksiin.

Arvoisa puhemies! Talousarvioaloitteeseeni viitaten tulen yksityiskohtaisessa käsittelyssä tekemään esityksen, että eduskunta lisäisi kalatalouden edistämisvaroja 10 miljoonaa markkaa.

23 Tero Mölsä /kesk: Arvoisa puhemies! Maailma on murroksessa, ja monet asiat muuttuvat aika nopeasti. Täälläkin paljon puhuttu bse-tauti on yksi sellainen, joka tavallaan iski, viime kädessä kuitenkin yllättäen, aina Suomeen saakka. Tässä asiassa puuttuisin kahteen kohtaan, jotka minusta ovat kulmakiviä. Toinen on se, että asiaan on suhtauduttava tavattoman vakavasti. Tässä suhteessa minusta Suomen viranomaiset toimivat täysin kiitettävästi. Välittömästi, kun pääkriisi iski Suomeen, sekä ministeriö kokonaisuudessaan että ministeri itse mutta myös eläinlääkintäosasto ja sen päällikkö Husu-Kallio toimivat tavalla, joka ansaitsee täyden kiitoksen.

Toinen ainakin yhtä tärkeä asia on se, että kun tilanne on vakava, lisäuhkia ei enää tietoisesti luoda. Tässä on kysymyksessä paitsi suomalainen maatalous myös Suomen maine elintarvikkeiden tuottajana. Valitettavasti täälläkin äsken puheenvuoroon, jonka ed. Tiusanen käytti, sisältyi pieni heitto siitä, että bse-tauti voi Suomessa levitä muun muassa sikatalouden kautta. Käytännössä historia ei tunne tällaisia tapauksissa oikeastaan koko aikana, kun sioille on eläinvalkuaisista syötetty ja käytetty nimenomaan liha-luurehuja. Tavallaan kirjoitetaan historiankirjoja uudestaan, jos tällaisena heittona luodaan uhka-kuva, jolle ei mitään perusteita ole olemassa.

Arvoisa puhemies! Kun Suomi liittyi Euroopan unionin jäseneksi, suomalaista maataloutta silloin kohdeltiin suoraan sanoen hiukan epätavallisella tavalla. Osa Suomen maatalouden saamasta tulonlisästä ja kompensatiosta jätettiin kansallisen tuen varaan. Tämä oli tavattoman poikkeava järjestelmä koko eurooppalais-

sa maataloudessa, ja se vain oli sen sopimusjärjestelmän tulos, johon Suomi ajautui.

Me tiedämme sen tulokset tänä päivänä. Vasuu siitä, että kansallisesti tämä asia hoidetaan, siirtyy, totta kai, Suomen poliittisille päätöksentekijöille, ja tätä vastuuta ei mielestäni ole kunnialla kannettu. Välittömästi, kun päätös oli tehty, alettiin leikata kansallista tukea, jonka EU olisi mahdollistanut, ja tätä leikkauspolitiikkaa on harjoitettu aivan näihin päiviin saakka.

Perusteena näille leikkauksille on käytetty sitä, että kompensatio sekä kustannusten että tulojen osalta tulisi saada markkinoilta, toisin sanoen tuotteiden hintojen kautta. Tätä perustetta muun muassa ministeri vielä muutama vuosi sitten viljeli ihan avoimesti. Hän totesi, että maatalouden ainut mahdollisuus saada tulonlisää on se, että se otetaan markkinoiden kautta. Käytäntö tänä päivänä ja viime vuodet ovat osoittaneet, että tällainen perustelu ja ajatus on utopiaa. Suomi toimii yhteismarkkinoilla koko Euroopan unionin kanssa, ja käytännössä hintoihin vaikuttaminen sitä kautta, että Suomi erityisesti voisi sieltä tulonlisää saada maataloustuotteille, on osoittautunut tavattoman vaikeaksi ja, voi sanoa, ihan käytännössä jopa mahdottomaksi. Tulevaisuutta on tietysti vaikea ennustaa, muuttuuko Euroopan elintarviketilanne viime päivien tapahtumien myötä sellaiseksi, että suomalainen tuotanto puhtauden ja muun laadun takia saa erityistä lisäarvoa, josta kuluttajat ovat valmiit maksamaan.

Toinen seikka, joka minusta liittyy tähän leikkauspolitiikkaan, on oikeudenmukaisuuskysymys. Kun Suomessa on periaatteena ollut se, että eri kansalaisryhmiä kohdellaan tasa-arvoisesti tulokehityksen suhteen tai ainakin pyrkimys on siihen, tässä kohtaa on toimittu aivan päinvastoin. Tosin täytyy tietysti todeta se, että tuloerot maassamme ovat tietysti muutenkin kasvaneet, mutta maatalouden kohdalla juuri leikkaukset ovat johtaneet siihen, että maatalousväestön tulokehitys on jäänyt jälkeen muitten tulokehityksestä. Keskusta onkin vastalauseessa, joka täällä on esitetty jo aikaisemmin, todennut, että vuosien 2000–2001 leikkaukset on palautettava. Kun aikaisemmin leikkauksia perusteltiin sillä, että maan taloudellinen tilanne on sellainen, että budjettipolitiikan takia on kaikkien tingittävä, minusta viime vuosien voimakas talouskasvu on kyllä merkki siitä, että perusteita tällaisille leikkauksille ei enää ole.

Toisaalta on sanottava, että kun täällä salissa on kuunnellut erittäin korkealta tasolta tulleita puheenvuoroja, muun muassa pääministeri on todennut asiasta, samoin maa- ja metsätalousministeri, että maatalouden asia hoidetaan, tietysti äkkiseltään tulee se kuva, että nämä sinänsä vakuuttavat puheenvuorot voisivat myös toteutua, mutta kun nyt tiedämme tehdyn ratkaisun, joka koskee ensi vuotta, tietysti tulokset kertovat joltain muuta kuin äsken mainitut puheet. Ennen kaikkea kysymys on siitä, että maatalouden kustannustaso on noussut selvästi nopeammin kuin yleinen kustannustaso, voisi sanoa, että kaksi kertaa nopeammin kuin yleinen kustannustaso. Kun tähän liitetään tulopoliittinen kompensatio, niin myös se vaatimus, jonka ryhmämme on esittänyt, ei ole mitenkään ylimitoitettu vaan näillä perusteilla kompensatio olisi 287 miljoonaa markkaa. Nythän tulo ratkaisussa tämä luku korvattiin 100 miljoonalla markalla. Jokainen ymmärtää, että kun kysymyksessä on tällainen valtava ero, mainittu summa hupenee pelkästään kustannusten nousuihin ja varsinainen tulonlisä jää täysin saamatta.

Arvoisa puhemies! Lopuksi ottaisin esille toisen näkökulman eli maatalouden sosiaaliturvaan liittyvät kysymykset. Nythän on niin, että tässä asiassa minusta on edetty selvästi paremmin ja myönteisempään suuntaan kuin äsken mainituksa tulopoliitikassa. Ministeri Perho äsken jo tote si tähän liittyviä kysymyksiä. Todettakoon, että ratkaisuun liittyvä yksi lomapäivä, sairausvakuutusmaksun muuttuminen MYEL-perusteiseksi sekä pakkopääomaverotukseen tulevat lievennykset ovat minusta täysin oikean suuntaisia ja tähän suuntaan, totta kai, pitää kulkea. Sanoisin, että maatalousyrittäjän kannalta nämä ratkaisut ovat juuri niitä, jotka tunnepohjalta jo tukevat ammatin harjoittamista ja antavat tavallaan voimaa sille, että suurien murrosten keskellä jaketaan ammattia harjoittaa.

Tässä yhteydessä sanoisin vielä, että nämä myönteiset ratkaisut sinänsä eivät tietenkään rahaa korvaa. On ihan selvää, että myös maatalouden harjoittajat joutuvat jokapäiväisen toimeentulonsa hankkimaan ja elämisen tarvikkeet ja normaali toimet ja harrastukset, kuten muutkin väestöryhmät, ja siihen tarvitaan se normaali tulokertymä, mitä maassa muutenkin saadaan.

Mittari siitä, miten maatalouspolitiikka yleensä maassamme on onnistunut, on sen tulevaisuuden näkymissä. Silloin puhumme tietysti siitä,

mikä on maatalouden nuorten jatkajien tilanne. Uskoisin, että edustajat ympäri Suomea ovat joutuneet sen tosiasian eteen, että maatalouden harjoittajien jatkajia on selvästi liian vähän olemassa, jopa merkittävästi liian vähän. Kun ajatteleme tämän elinkeinon harjoittamisen pitkäjänteisyyttä, tällä tulee olemaan todella dramaattiset seuraukset lähivuosien ja tulevaisuuden elintarviketuotantoon. Toinen dramaattinen seuraus tästä on se, että meidän maaseutumaisemamme, joka tänä päivänä on hyvin hoidettu, tulee muuttamaan niin, että uskoisin, että nekin jotka sen läpi ajavat, miettivät monta kertaa, minkä takia maatalousmaisema on muuttunut tällaiseksi kuin se on.

Arvoisa puhemies! Minusta maataloudesta ja maaseudusta poliittinen vastuu on annettu maamme poliittisille päättäjille sitä kautta, että merkittävä osa näistä päätöksistä tehdään kansallisesti. Päätösvalta on hallituksella ja sen eduskuntaryhmillä. Sanoisin, että annettu vastuu on kannettava, sitä odottaa hallitukselta ja sen eduskuntaryhmiltä koko Suomi.

24 Pentti Tiusanen /vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni ed. Mölsä on täysin väärässä, kun hän sanoo, että ongelmista ja mahdollisista ongelmista ei saa eikä pitäisi puhua ääneen, se aiheuttaisi lisäongelmia.

Mielestäni nimenomaan se, että Isossa-Britanniassa ja EU:ssa yleensäkin bse-sairaudesta, tse-sairauksista, on vaiettu jo kymmenisen vuoden ajan, vaikka on tiedetty, että ongelma on olemassa, on johtanut siihen todella katastrofaaliseen tilanteeseen, mikä nyt näiden sairauksien suhteen on Euroopan unionin sisällä syntynyt. Se maksaa miljardeja, ed. Mölsä, miljardeja euroja. Ei se, että me puhumme näistä asioista, aiheuta pelkoja, vaan on aivan hyvä, että voimme niitä pohdita ja omaa tiedon tasoamme hiukan keskenämme ikään kuin kellottaa ja katsoa, missä mennään. Täällä on käyty tästä asiasta ihan hyvää keskustelua.

25 Tero Mölsä /kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta ed. Tiusanen ehkä tahallaan käsittää väärin tai haluaa sanoa väärin tästä asiasta. Ei kukaan ole estänyt eikä kieltänyt keskustelua, päinvastoin, kuten mainitsin, pidän sitä tarpeellisena ja Suomi on tähän asiaan puutunut hyvin perusteellisesti. Mutta kun asia on näin arka ja toisaalta tällä on valtavan suuret vai-

kutukset koko Suomen elintarviketuotantoon ja sen tulevaisuuteen, niin minusta silloin, kun puheenvuoroja käytetään näinkin merkittävällä taholla kuin eduskunnassa, sellainen tietty historiallinen totuus ja tosiasia, joka liittyy tähän tautiin, pitää selvittää ensin itselleen ja sitten vastata, mikä on todellinen uhka ja mikä ei.

²⁶ **Ulla Juurola /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuuntelin huolestuneena ed. Mölsän puheenvuoroa, koska hän mielestäni käytti sanontaa, että bse-tauti on iskenyt voimalla Suomeen. Niinhän ei sentään onneksi ole, vaan olemme joutumassa ja joutuneet ennakkotarkastuksiin ja varotoimenpiteisiin, mutta toivottavasti ei voida sanoa, että tauti on iskenyt Suomeen ja Suomen maatalouteen.

²⁷ **Ola Rosendahl /r** (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman, arvoisa rouva puhemies! Ed. Mölsä sanoi, että maatalousyrittäjien tulokehitys on ollut surkea, ja siinä hän on oikeassa, kun ajatellaan kokonaissummaa. Tämä ei johdu minkäänlaisista leikkauksista, koska maataloustulo on kuitenkin noin 5 miljardia. Jos on leikattu noin 50 miljoonaa ja käytetty se metsänparannustoihin, se ei ole ratkaisevaa, vaan se, mikä on vaikuttanut, on tietenkin se, että kustannukset ovat nousseet enemmän kuin arvioitiin, kun lyötiin tukipaketti lukkoon. Tuotteiden hintataso on ollut alhaisempi; tämän hän otti kyllä myöskin esille. Ongelma on tietysti se, että ongelmia on erittäin vaikea korvata budjetin kautta. EU:n systeemi on sellainen, että se ei salli tällaisia kustannusten korvauksia valtion varoilla, eikä ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Miinatti on täyttynyt, ed. Rosendahl.

²⁸ **Mauri Salo /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Mölsä puheenvuorossaan totesi maatalouden kustannusten noususta, ja se on erittäin merkittävä asia. Toisaalta, kun käydään keskustelua siitä, että valtio ei voi korvata maataloudelle aiheutuneita kustannuksista johtuvia menetyksiä, totean vain sen, että viimeaikainen kustannuskehitys on johtanut siihen, että maatalous maksaa arvonlisäveroja lähes 400 miljoonaa markkaa vuositasolla enemmän kuin aikaisemmin, joten ainakin tämä summa olisi syytä kierrättää takaisin maataloudelle.

²⁹ **Pekka Nousiainen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhtä lailla maatalouden kustannuskysymykseen ja kansallisen tuen tasoon: Nythän hallitus ohjelmassaan on taannut kansallisen tuen tason vuoden 99 tasolla, mutta näin ei ole tapahtunut. Ennen kaikkea nyt pitäisi huolehtia siitä, että tuo tulotaso maanviljelijöille turvataan. Ed. Mölsän esitys 280 miljoonasta kansallisen tuen määrän korotuksena on perusteltu.

Usein maatalouspolitiikassa unohtetaan, että maatalous on nähtävä myös kokonaisuutena. Maatalous muodostaa maaseudun runkoasutuksen. Ympäristökysymykset, kaikki nämä, pitäisi ottaa huomioon silloin, kun me keskustelemme maaseudun asuttamisesta, maaseudun yritystoiminnasta ja maatalouden roolista tässä kysymyksessä.

³⁰ **Osmo Puhakka /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Mölsä kiinnitti huomiota ehkäpä kaikkein suurimpaan ongelmaan maataloudessa, joka on viljelijöitten jaksaminen. Se entisestään korostuu, kun tuotannon kehittämisen takia tilakoko suurentuu ja karjan määrä suurentuu ja samanaikaisesti erilaiset loma- ja vapaa-ajanviettomahdollisuudet heikentyvät. Luulisin, että lomituksien ja maanviljelijöiden ja maataloustuottajien jaksamiseen kannattaa tulevaisuudessa kiinnittää huomiota niin, että nimenomaan lomittajien koulutukseen ja entisajan karjakkokoulutuksen takaisin saamiseen kiinnitettäisiin sekä taloudellista että myös toiminnallista huomiota.

³¹ **Tero Mölsä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sen enempää bse:stä nyt enää puhumatta toteaisin vain ed. Juurolalle, että täytyy pöytäkirjasta tarkastaa, sanoinko, että bse on iskenyt Suomeen, vai puhuinko sillä uhkalla pelottelusta, että se on Suomeen iskenyt; se on tosiasia, joka valitettavasti tähän asiaan liittyy. Mutta edelleen toistan: kiitän viranomaisia siitä, että asiaan on merkittävästi ja hyvin puututtu.

Ed. Rosendahllille sanoisin, kun hän vähätteli näitä leikkauksia, että eihän se kyllä näin ole. Minusta tästä kyllä dokumentit puhuvat täysin toista. Kun lähdemme vuodesta 95 liikkeelle, leikkaukset ovat sen suuruisia, että voidaan sanoa, että niillä on merkittävä vaikutus maatalouden tulokehitykseen.

³² **Antti Rantakangas /kesk:** Arvoisa puhemies! Viljelijöitten tulokehityksen turvaaminen on paitsi oikeudenmukaisuuskysymys myös elinkeinon tulevaisuuden kannalta avainasia samoin kuin koko elintarviketalouden tulevaisuuden peruslähtökohta. On valitettavaa, että talousarvio ei tuo helpotuksia ensi vuonna maatalouden kustannuspaineisiin, jotka ovat nousseet erittäin voimakkaasti polttoaineen ja rehujen hintojen osalta, eikä myöskään siihen byrokratiaan ja sen tuomiin paineisiin, mitä viljelijöihin kohdistuu. Nämä ovat selkeitä puutteita.

Tuon esille erään käytännön ongelman, joka liittyy maatilojen laajentamiseen ja kehittämiseen, nimittäin uudisraivatun pellon tukikelpoisuuden. Nyt on niin, että ministeriö ei hyväksy uudisraivattua peltoa tukikelpoiseksi, jos se ylittää tilan perusalalan. Se puolestaan merkitsee sitä, että monet tilankehittämisinvestoinnit nyt vaarantuvat, koska kotieläininvestoinnit edellyttävät riittävää peltoalaa myös ympäristönormien osalta. Nyt valtion tulisikin ostaa luopuvilta tiloilta näitä syrjäisiä peltolohkoja, joille ei ole markkinahintaa, ja poistaa ne perusalasta ja sitä kautta luoda edellytyksiä myös uusraivaukseen ja tilojen kehittämiseen. Tämä on mielestäni tärkeä asia myös sen takia, että pellon hinnan nousupaineita hillittäisiin niillä aloilla, joilla on runsasta kysyntää.

Toisena haluan tukea ed. Väistön aloitetta lisärahoituksesta pienimuotoisiin maaseudun kehittämishankkeisiin ja nimenomaan näiden toimintaryhmien rahoitukseen. Nyt alhaaltapäin tapahtuva kehittämissyö on virinnyt maaseudulla ja pitäisi lähteä siitä, että kaikki ne Leader- ja toimintaryhmät saavat riittävän rahoituksen, jotka ovat pystyneet rakentamaan hyvää yhteistyötä pienien hankkeitten ja maaseudun oma-aloitteisuuden eteenpäinviemiseksi. Nyt budjetissa on liian vähän rahaa, ja tähän tarvittaisiin parannusta.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uusukainen.

³³ **Timo Kalli /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Turvallinen ruoka ja elintarviketurvallisuus on tämän syksyn aikana ollut varsin puhuttu ja iso

asia ja varmaan on kirvoittanut puhujia ja mieliä tässäkin talousarviokeskustelussa. Tämähän ei ole mikään itsestäänselvä asia, vaan puhtaus ja turvallisuus ovat pitkäjänteisen työn ja toiminnallisen tuloksen seurausta. Jotta näin jatkossakin on, se edellyttää satsausta, panostusta, koulutusta, huolellisuutta ja sitoutumista elintarviketun eri osissa. Kun näin jatkossakin jaksamme toimia, tällä tavalla parhaiten varmistamme, että Suomessa jatkossakin voidaan tuottaa elintarvikkeita, joihin kuluttajat uskovat ja luottavat.

Maatalouden osalta se tietenkin edellyttää, että maataloustuotanto on kannattavaa. Täällä on tämän päivän, eilisillan ja viime yön aikana esitetty motiiveja ja näkökulmia siitä, miten se voi olla kannattavaa. Mehän tiedämme, että puolet viljelijäperheen tuloista tulee tuista, puolet markkinahinnoista, ja sitten meillä on valtavasti tiloja, ehkä enemmän kuin puolet, joissa joko isäntä tai emäntä tai molemmat käyvät tilan ulkopuolella töissä. Kun puhutaan maatilojen tulonlisästä, paljonko maatilojen tulot viime vuosina, viime ja tämän vuoden aikana ovat kasvaneet, merkittävän osan kasvusta nimenomaan tuottavat lisätulot, kun viljelijäpariskunta tai toinen heistä käy tilan ulkopuolella töissä. Itse varsinainen maataloustulo ei ole valitettavasti kehittynyt sillä tavalla kuin olisimme odottaneet. Mehän toivomme ja edellytämme, että Suomi kansallisesti sekä osaltaan yhteisön politiikan kautta sinnikkäästi turvaa Suomen kansalliset edut maataloudelle, jotta tuot olisivat maksimaaliset, ja sitten kansallisen tuen avulla osaltaan kompensoi niitä menetyksiä, joita me liittymissopimuksen kautta aikamme olemme menettäneet, eli yhdessä näillä tätä toista puolikasta jatkossa on yritettävä maksimoida mahdollisimman korkeaksi.

Toinen ovat markkinahinnat, joita valitettavasti täällä emme voi päättää ja joihin emme voi vaikuttaa. Uskon kuitenkin, että on olemassa markkinoilla odotusta ja maksumahdollisuutta, ja sitä viitekehityksessä olevien yritysten pitäisi nyt käyttää hyväksi, jotta sekä maidosta, lihasta että kaikista muistakin tuotteista saataisiin jatkossa parempaa hintaa. Nämä molemmat yhdestä pitää täysimääräisesti pitää yllä.

Jotta maatalo on kannattava, se edellyttää, että se lainsäädäntö, byrokratia ja verotus on inhimillistä, kannustavaa ja vastaavaa, mitä sisämarkkinoilla muillakin mailla ja valtioilla on olemassa. Tässä suhteessa nyt näyttää siltä, että verotuksen osalta ollaan pääsemässä eteenpäin. Harras toive

on, että myös byrokratian yksinkertaistamisessa ja keventämisessä löytyisi mahdollisuuksia, jotta viljelijä kokisi olevansa tasavertainen yhteiskunnan jäsen, jota tarkastuksen kohdatessa kohdeltaisiin tasavertaisesti ja jolla olisi olemassa inhimillinen oikeusturva, jota kautta hän voisi tämän byrokratian ottaa vastaan ja siitä selvitä.

Tämä osaltaan liittyy myöskin yrittäjän jaksamiseen. Ne, jotka ovat puhuneet maatalousyrittäjän jaksamisesta, ovat koskettelleet aika isoa asiaa, joka tulevaisuudessa näyttää kaatuvan meidän päallemme. Se näyttäytyy jo sairastavuuden lisääntymisenä, erilaisina pelkotiloina ja myöskin sukupolvenvaihdosten vähäisyytenä. Jotta tätä jaksamisasiaa voitaisiin varmistaa, se edellyttää, että voimme toimia niin, että viljelijäpariskunta kokee olevansa tasavertainen yhteiskunnan jäsen, kokee olevansa ihminen, jota arvostetaan, josta huolehditaan, jota pidetään yllä, ja jos hän kohtaa sairauden, silloin myöskin hänen elinkeinostaan pidetään huolta. Se edellyttää myös hänen osaltaan kattavaa sosiaaliturvajärjestelmää, joka voidaan osoittaa vain maatalouslomituksen ja MYEL-järjestelmän kautta. Jakaminen jatkossa tulee olemaan iso asia. Mitä enemmän erikoistutaan, mitä enemmän edellytetään puhtautta, laatua, elintarviketurvallisuutta, se kaikki joudutaan repimään myös viljelijän selkärangasta, ja sen tähden hän tarvitsee kavereita ja ystäviä, jotta hänkin voi elää tasapainoista elämää.

Sitten muu maaseutupolitiikka. Yhdyn niihin näkemuksiin, että pienimuotoisia maaseudulla tapahtuvia hankkeita ja niitä ihmisiä, jotka osallistuvat näiden hankkeiden ideointiin ja toteutukseen, on kannustettava. Heidän kauttaan ja heidän toimintansa myötä saattaa syntyä hankkeita, jotka tuottavat jossakin vaiheessa yrityksen, joka voi työllistää yhden tai useamman ihmisen. Kannattaa satsata maaseudulla oleviin ihmisiin, jotka ovat joko osittain vapautuneet tai kokonaan vapautuneet itse elintarviketuotannosta. Heitä kannattaa kannustaa. Sen tähden kaikki pienimuotoinen sekä Leader- että Pomo-toiminnan kaltainen rahoitus on hyvin tervetullutta ja virkistävää ja sillä varmaan saadaan aikaan uskottomia asioita pidemmässä juoksussa. Sillä osaltaan voidaan sitten tukea sitä muuta toimintaa, joka tuottaa palveluja itse perusmaaloudelle ja siellä toimiville ihmisille.

Täällä on puhuttu myöskin kansallisesta metsäohjelmasta ja metsäpolitiikasta. Tänäpäin

valtioneuvosto ilmeisesti on asettamassa työryhmän, jonka tehtävänä on käsitellä Etelä-Suomen ja Pohjanmaan vanhojen metsien suojelukysymystä. Itse tähän asiaan suhtaudun sillä tavalla, että kun meillä Suomessa viime vuosikymmenen aikana on säädetty ja lanseerattu koko metsälainsäädäntö, on tehty kattavia suojeluohjelmia, on perustettu kansallispuistoja, on toteutettu metsien sertifiointia, on moneen otteeseen alleviivattu metsien monimuotoisuutta, joka pitää sisällään harvinaiset eliöstöt ja harvinaiset eläinlajit, niin ennen kuin otetaan kovin pitkiä askelia suojelutoiminnan laajentamiseksi, minusta olisi nyt syytä pysähtyä ja tehdä puolueeton tutkimus, mitä tällä jo tehdyllä kaikella on saatu aikaan. Jos todetaan, että suunta ja tulokset ovat hyviä, silloin on syytä pysähtyä ja jatkaa tällä linjalla. Jos taas todetaan, että tehty toimenpiteet eivät ole riittäviä, myös siitä on tehtävä johtopäätökset.

Oma henkilökohtainen lähtökohtani on se, että ne uudistukset, jotka lainsäädännön kautta kestävä käytön osalta aikaan on saatettu, ovat saavutaneet juuri ne tavoitteet, joita niille on annettu, ja sen tähden itse jaksaisin odottaa. Olen varma siitä, että tulevaisuudessa meillä on entistä monimuotoisempia metsiä, jotka pitävät sisällään erilaisia käyttötapoja puuntuotannon lisäksi liittyen metsästykseen, kalastukseen, marjastukseen, eränkäyntiin ja virkistykseen.

Toivon, että eduskunta osaltaan yhtyy keskustan esittämiin vastalauseisiin, joilla maatalouden kannattavuutta ja elintarviketurvallisuutta voidaan ylläpitää.

34 Kyösti Karjula /kesk: Arvoisa rouva puemies! Otan esille muutaman asiakokonaisuuden maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan budjettiin liittyen.

Ensinnäkin haluan tarttua maatalouden tulokehitykseen. Se on asiakokonaisuus, jota meidän pitäisi lähestyä avoimemmin nimenomaan sen vuoksi, että jatkuvasti EU-maatalouspolitiikan aikana maatalousyrittäjien kokonaisvastuu ja riski ovat lisääntyneet. Minusta tämä on peruslähtökohta, joka on jäänyt aivan liian vähälle tarkastelulle. Mitä merkitsee se, että yksikkökoot kasvavat, kustannukset ovat nousseet ja perheviljelmäpohjainen yritys on joutunut ottamaan huomattavasti suurempia riskejä? Voisi ihan kuvata näin, että jos vielä 90-luvun alussa tyypilliset investoinnit olivat sadoissatuhansissa markoissa, tänä

päivänä jo keskimääräisellä perheviljelmällä investoinnit ovat miljoonissa.

Tämä kuvaa valtavaa riskin lisääntymistä, ja täältä tullaan siihen, että kun muilla yhteiskuntalaisten alueilla keskustellaan jopa siitä, millä tavalla työviikkoa lyhennetään, miten työpäivää lyhennetään, niin voi sanoa, että tässä mielessä maatalousyrittäjät ja muu väki pienessä maassamme ovat hyvin erilaisissa lähtökohdissa. Senkään vuoksi ei ole perusteltua se, että me emme pysty vastaamaan maatalousbudjettiin sillä tavalla, että viljelijöiden tulotaso voidaan turvata. Me emme missään nimessä saisi hyväksyä sitä, että jos muissa väestöryhmissä tapahtuu jatkuvaa tulotason kohoamista, maatalousväestö, joka kantaa hyvin merkittävää yrittäjäriskiä, joutuu tässä suhteessa tyytymään vähempään.

Mielestäni muutamassa aikaisemmassa puheenvuorossa viitattiin tästä kaikesta seuraavaan ihmisten väsymiseen ja maatalousyrittäjien jaksamisongelmaan. Ehkä tähän kuitenkin kaikkein olennaisimmin vaikuttava tekijä on se perustune, joka on syntynyt nykyisen maatalouspolitiikan seurauksena, että aito mahdollisuus vaikuttaa omiin asioihin on hyvin monessa tapauksessa suomalaisella perheviljelmällä kadonnut ja se riskikin, joka joudutaan ottamaan, on liian paljon kiinni viime kädessä hallinnollisista päätöksistä, ei vain niin, että maatalousyrittäjä on säiden armoilla, vaan hän on vielä tämän lisäksi myös hallinnollisten päätösten armoilla.

Arvoisa rouva puhemies! Tämän lisäksi muutama, ehkä enemmän yksityiskohta. Tässä on myös käsitelty hullunlehmäntaudin aiheuttamaa eurooppalaista ongelmaa, mitä se merkitsee Suomelle, Suomen elintarviketaloudelle ja maatalouspolitiikalle. Minusta tässä mielessä on hyvä, että budjettiin on varattu selvästi kohdennettu määräraha elintarviketalouden laatuja järjestelmien kehittämiseen. Pitkällä aikajänteellä se, että meillä on dokumentoitu, ylivoimainen laatu suomalaisella ruualla, on koko maatalouden ja elintarviketalouden menestyksen ehto.

Toisena asiana otan esille Maatalouden tutkimuskeskuksen ja Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen fuusion, joka toteutuu maaliskuun alusta ensi vuonna tämän vuoden budjetin luoman perustan pohjalta. Minusta tässä on varmasti nähtävissä hyviäkin piirteitä, mutta jossain määrin vierastan mittakaavaedun hakemista myös meidän tutkimustoiminnassamme.

Minä en, arvoisa rouva puhemies, voi olla ottamatta esille sitä, että jos ajatellaan tällä hetkellä huippututkimusyksiköitä eri tieteen alueilla maailmassa, ei se välttämättä ole massatouhua, vaan tutkimustyötä tekevät yksilöt, osaavat, sitoutuneet, innostuneet ihmiset. Tässä mielessä minä jollakin tavalla kyseenalaistan perusajattelun, joka on tämän fuusion pohjana. Eikö olisi tärkeämpää, että Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen tietty identiteetti pystyttäisiin säilyttämään, mieluummin autettaisiin sitä suuntautumaan edessä oleviin maaseudun, maaseutuyrittäjyyden, perusongelmiin ja luomaan sille riittävät voimavarat tällä alueella tehtävään arvokkaaseen ja merkitykselliseen tutkimustyöhön? Minä toivon, että kun tämä ratkaisu tehdään, tämä näkökohta otetaan riittävän voimakkaasti ja vahvasti jatkokehittelyssä huomioon.

Kaiken kaikkiaan perusmaatalouden rinnalla meidän pitää löytää myös budjetitiperusteisesti riittäviä edellytyksiä maaseudun uuden yritystoiminnan aikaansaamiselle ja muun maaseutuyrittäjyyden edistämiseksi.

Elintarviketieto teki laajan tutkimuksen 15 suurimman suomalaisen kaupungin keskuudessa, minkälainen kiinnostus on siirtymä maalle, maaseutu-Suomeen, yrittäjäksi. Noin 70 000 kaupunkilaista, kaupunkilaisperhettä, pohtii tykönään mahdollisuutta, miten voisi palata taikka siirtymä maaseudulle omaehtoiseen yrittäjätoimintaan. Minusta tälle tahdolle pitäisi luoda määrätietoisemmin myös edellytykset, että tämä voisi realisoitua, voisimme saada maaseutu-Suomea elävöittävää toimintaa tätäkin kautta aikaan.

Arvoisa puhemies! Tämän lisäksi vielä erityisenä kysymyksenä tartun Siemenperunakeskuksen toimintaan. Vuosittainhan valtion budjetista tulee muutama satatuhatta markkaa kansallisesti hyvin merkittävään siemenperunatuotannon edistämistyöhön. Nyt ensi vuoden budjettikirjassa on varattuna 400 000 markkaa tutkimus- ja kehitystyöhön ja vienninedistämistoimintaan. En voi olla tarttumatta tähän, millä tavalla se haaste, joka suomalaisella siemenperunalla, ehkä kansainvälisestikin arvioiden laadullisesti maailman parhaalla siemenperunalla, olisi kansainvälistyä, mikä mahdollisuus olisi kansainvälistyä.

Mutta ajateltakoon sitä, minkälainen kehityspanos tähän ollaan suuntaamassa: 400 000 markkaa, joka sisältää myös panokset muuhun tutkimus- ja kehitystyöhön! Voidaan ihan asiallisesti kysyä, nähdäänkö vienninedistämistyön arvoa ja

merkitystä. Mielellään sanoisin jopa näin, että pilkku on tainnut tässä budjetissa jäädä väärään paikkaan. Tällä hetkellä siemenperunatuotanto on yksi alue, jossa suomalainen maatalous voisi aidosti markkinoiden tarjoamista lähtökohdista kansainvälistyä. Sen vuoksi olisi perusteltua myös perusmaalouden alueella löytää näitä erityisalueita, joihin me määrätietoisemmin panostaisimme ja todella loisisimme uutta osaamispääomaa ja sitä kautta myös kansainvälistymistä ja kansainvälistä menestymistä.

Viimeisenä asiana, rouva puhemies, tartun metsäasioihin. Minusta on erittäin valitettavaa, että alueelliset erot metsän hyödyntämisessä kärjistyvät. Olemme jakaantumassa tukkimaakuntien ja kuitupuumaakuntien Suomeen. Tämä johtuu siitä, että meillä on puukauppa liiaksi kartellisoitunut, ja erityisesti tästä tällä hetkellä kärsii Pohjois-Suomi. Meillä ei ole käytettävissä sellaisia terveitä muotoja, joilla saataisiin puulle sellainen hinta, mitä todella edellytetään. Sen sijaan meillä tukkipuun hinta kohoaa sille tasolle, että nimenomaan Pohjois- ja Itä-Suomelle tärkeä mekaaninen puunjalostusteollisuus kärsii tästä ongelmasta jatkuvasti. Tämän lisäksi kärsivät metsänhoidolliset toimenpiteet, mikä on pitkässä juoksussa ajateltuna hyvin ongelmallinen kysymys siinäkin suhteessa, että meillä on myös tulevaisuudessa käytettävissä korkealaatuista puuta sekä kemiallisessa metsäteollisuudessa että mekaanisessa metsäteollisuudessa.

Tämän vuoksi ajattelen näin, että meidän pitäisi tarttua myös lainsäädännöllisesti siihen, että me puramme niitä esteitä, jotka tällä hetkellä vaikeuttavat metsänhoidollisten toimenpiteiden suorittamista ensisijaisesti Pohjois- ja Itä-Suomen metsissä.

³⁵ **Paula Lehtomäki /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Maa- ja metsätalousministeriön pääluokasta voisi tietenkin puhua hyvin laajasti ja pitkästi, varsinkin maatalouden harjoittamisen edellytyksistä, mutta päätin kuitenkin keskittyä puheenvuorossani yhteen erityissektoriin, jolla kenties Helsingistä katsoen ei ole niin suurta merkitystä, mutta jolla on suuri aluetaloudellinen merkitys, nimittäin luonnontuotealaan.

Kaikki, jotka ovat joskus metsissä liikkuneet, tietävät, että suomalaiset metsät ovat täynnä marjoja, sienä ja yrttejä, jotka ovat tänä päivänä ja tulevaisuudessa luultavasti entistä enemmän rahatarvoista raaka-ainetta, ja vain murto-osa siitä

raaka-aineesta, mitä luontomme tuottaa, pystytään tällä hetkellä Suomessa hyödyntämään tai käyttämään. Tämän raaka-aineen käytön tehostamisessa olisikin vielä paljon tekemistä.

Esimerkiksi marjojen tuontia eivät tänä päivänä rajoita mitkään tullit, mikä on johtanut siihen, että kotimaisen marjaraaka-aineen kilpailukyky on ollut heikkenemässä, ja onpa jopa sellaisiakin ääri-ilmiöitä itärajalta nähty, että rajanylityspaikat suorastaan tukkiutuvat venäläisistä marjojen tuojista. Tosin tänä kesänä ja syksynä sitä ongelmaa ei enää ollut, kun Venäjän oma tulli tiukensi henkilökohtaisten marjasaavien tuomista rajan yli.

Mutta yhtä kaikki, suomalainenkin marjoja jalostava teollisuus ja muu luonnontuoteollisuus käyttää melko paljon ulkomaista raaka-ainetta, mikä ei ole kovin järkevää, kun ajatellaan, että meillä omaakin olisi. Sen vuoksi kotimaisten marjojen ja muiden luonnontuotteiden kilpailukykyä pitäisikin pitää huolta, ja siinä huolenpidossa tärkeä keino olisi esimerkiksi pohdiskella arvonnalisäveron tasoa ja korottaa muun muassa marjoille myönnettävää varastointitukea.

Esimerkiksi Euroopan unionissa kulutetaan vuosittain muutamia kymmeniä miljoonia kiloja pelkästään mustikkaa, josta valtaosa tulee valtameren takaa Kanadasta ja Yhdysvalloista, joten kyllä vientimarkkinoillakin mahdollisuuksia ja menekkiä olisi. Mutta Suomesta puuttuu täysin luonnontuotteiden menekinedistämiseen ohjattu pysyvä rahoitus. Menekinedistämistyötä on luonnontuotealalla jouduttukin vuosikautia tekemään projektiluontoisena. Pitäisin erittäin tärkeänä, että myös valtiovalta osallistuisi pysyvän rahoitusinstrumentin luomiseen.

Menekinedistämisessä pyritään tuotteiden laadun ja jalostusarvon kehittämiseen, mikä tietysti edesauttaa vientiä. Mutta ei pelkästään ulkomaille vienti ole tärkeää marjojen ja sienten kohdalla, vaan totta kai meidän pitää kaikin mahdollisin keinoin pyrkiä myös lisäämään näiden terveellisten ruoka-aineiden käyttöä täällä kotimaassa. (Ed. Aittoniemi: Muurahaisenmunia!)

Kuten alussa totesin, luonnontuotealalla ei ehkä täällä Etelä-Suomessa ole kovin suurta painoarvoa, mutta sillä on suuri aluetaloudellinen merkitys monilla sellaisilla suomalaisilla alueilla, joilla työttömyystilanne esimerkiksi tällä hetkellä on kaikkein pahin. Varsinkin marjasektori on hyvin tärkeä ala Kainuussa. Kun rajaseudun lasten ongelmista olen ennenkin puhunut, sen ta-

kia halusin tämänkin asian nostaa esille. Perheil-
le ja nuorille tietysti marjanpöimintä eli raaka-ai-
neen hankkiminen muodostaa merkittävän tulon-
lisäyksen, mutta jalostusarvon nostamisen ja yli-
päättään jalostusteollisuuden työpaikkavaikutus
on Suomessa pohjoisilla alueilla jopa 1 200
työpaikkaa. Siinä mielessä ihan mistään vähä-
merkityksellisestä teollisuudenalasta ei ole kysy-
mys.

Arvoisa puhemies! Toivon, että tästäkin talos-
ta löytyy jatkossa ja tulevina vuosina entistä
enemmän halukkuutta luonnontuotealan edistä-
miseen.

36 Erkki Pulliainen /vihr (vastauspuheenvuo-
ro): Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti ed. Lehto-
mäelle: Tämä hallitus on juuri viikon sisällä pa-
rantamassa luonnonmarjojen hyväksikäyttöä.
Ensi viikolla, toivon mukaan, valtioneuvosto te-
kee päätöksen siitä, että luonnonmarjojen varas-
tointitukimääräraha kaksinkertaistetaan. Se oli
eilispäivänä niin sanotussa Hemilässä esillä ja tu-
lee varmasti näin toteutumaan.

37 Pertti Hemmilä /kok: Arvoisa puhemies!
Tässä salissa on enemmän oikeastaan puhuttu
viljelijöitten tuporatkaisusta kuin tämän salin ul-
kopuolella niissä pöydissä, missä siitä olisi pitä-
nyt puhua. Nimittäin jo loppukesästä maa- ja
metsätalousministeri lupasi, että viljelijöille taa-
taan tänä vuonna kohtuullinen tulopoliittinen rat-
kaisu, kuten muillekin väestöryhmille, sen poh-
jalta, mihin maa- ja metsätalousministeri ja Maa-
ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK neu-
votteluissaan päätyvät.

Nyt kävi kuitenkin niin, että näissä neuvotte-
luissa lähinnä puhelinkontakteilla hoidettiin asi-
oita. Maa- ja metsätalousministeri Hemilä antoi
tulopoliittisen ratkaisun, päätöksen, maa- ja met-
sätaloustuottajien puheenjohtajalle Esa Härmä-
lälle puhelinkeskustelussa, kun Maa- ja metsäta-
loustuottajain valtuusto oli koolla asiaan omalta
osaltaan ottamassa kantaa. Tämä ei ole, arvoisa
puhemies, varmasti sellaista hallintoa, ei ole sel-
laista kohtelua, mitä viljelijät tässä maassa an-
saisivat. Meidän täällä eduskunnassa pitäisi
puuttua mielestäni juuri tämän tapaiseen luotta-
mushenkilöidemme käyttäytymiseen — näitä ni-
menomaan ministerit ovat — puuttua siihen, mi-
ten luottamushenkilömme hoitavat sitä tehtävää,
mikä heille on annettu.

Tuporatkaisu on nyt siinä vaiheessa, että var-
sinaiseen budjettiin ei olisi tulossa tulopoliitti-
seen ratkaisuun tarkoitettuja määrärahoja. Aino-
astaan on jonkinlainen valiokunnan lausuma sii-
tä, että ensi vuoden lisätalousarvioon määräraho-
ja tulisi viljelijöitten tuporatkaisun järjestämisek-
si. Sen vuoksi olenkin sitä mieltä, että tällä ker-
taa oppositiopuolue keskustan esittämät
vastalauseet saattavat olla jopa sen väärtejä, että
niitä pitäisi täällä olla hallituspuolueen edusta-
jankin tukemassa, varsinkin se viimeinen perus-
telulausumaehdotus.

Verotuksessa ollaan pääsemässä tällä kertaa
jonkin verran eteenpäin. Todennäköistä on, että
ne monet puheet muuttuvat ensi vuoden aikana
teoiksi, millä nimenomaan viljelijäväestön ja
muidenkin pienyritysten verotuskohtelua oikeu-
denmukaistetaan. Se on hyvä asia.

Samaten ovat hyviä asioita monet sosiaalitur-
vaan tällä kertaa liittyvät parannukset, mitkä an-
siokkaasti erityisesti sosiaali- ja terveysministeri
Perho on nostanut esille ja vienyt eteenpäin.

Sen sijaan on asiakokonaisuus, jota ei lukui-
sista vaatimuksista huolimatta ole saatu viedyksi
eteenpäin. Se on tukien maksuun, tukien valvon-
taan liittyvät ongelmat niin hallinnossa kuin
myöskin tilatasolla. Tukien maksun aikataului-
hin liittyvät ongelmathan merkitsevät viljelijöil-
le selvää rahaa. On näet niin, että tänä syksynä
esimerkiksi cap-tuet ovat edelleen maksamatta
monin paikoin. Ministeriön atk-sotkuihin on vii-
tattu, kun cap-tukien maksuja on peräänkuulutet-
tu. Olisi suotavaa, että ministeriössä tietokoneon-
gelmat tai atk-ongelmat saataisiin vähitellen kun-
toon, olemmehan jo kohta kuudetta vuotta EU:n
jäseniä.

Paljon on puhuttu maatalouspääluokan yhtey-
dessä myöskin hullunlehmäntaudista ja siitä, mi-
ten siihen pitäisi Suomessa suhtautua. Tämä tau-
ti tai sairaus sinänsä ei ole kovin uusi asia. Jo 70-
luvulla on Brittein saarilla todettu tämä tauti. Si-
käli se, mitä on eräissä puheenvuoroissa valitta-
en todettu, että tästä on vaiettu liian pitkään, pi-
tää paikkansa. Mutta nyt kun asia on noussut esi-
lle, ei ole suomalaisten edun mukaista varmasti-
kaan, että meillä tästä asiasta vaietaan. Sen vuok-
si myöskin määrärahat eläinten testauksiin tulisi
järjestää, niin ettei suomalaisten tarvitsisi aina-
kaan sen tähden kärsiä tästä ongelmasta.

Ed. Karjula otti esille Kansallisen metsäohjel-
man ja sen toteuttamisen. Kansallista metsäoh-
jelmaahan pidettiin erittäin kunnianhimoisena-

kin ohjelmana jopa niin, ettei sen tavoitteisiin yletä sinä aikana, kun se on voimassa, eli vuoteen 2010 mennessä. Kansallisen metsäohjelman tavoitteet ainakin siinä mielessä, mitä siihen on ensi vuoden budjetissa osoitettu määrärahoja, tullaan varmasti saavuttamaan. On hyvä, että kotimaisen energiapuun käyttöön on kiinnitetty huomiota ja Kansallisen metsäohjelman mukaisesti on ensi vuodelle todennäköisesti varattu riittävät määrärahat tähän tarkoitukseen.

Arvoisa puhemies! Maa- ja metsätalousministeriön pääluokkaan tulen varaamaan itselleni mahdollisuuden äänestää eräissä kohdin hallituksen esitystä vastaan.

³⁸ **Hannu Aho /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Sopi toivoa, että ed. Hemmilän esittämille näkemyksille olisi kaikupohjaa myös teidän omassa puolueessanne. Ei riitä, että yksi ajattelee näin, vaan toivon tosiaan, että koko ryhmä teiltäkin tulisi näiden ajatusten taakse ja saisimme äänestyksissä sitä todellista taustavoimaa, jolla saamme maatalouspääluokkaan tarvitsemiämme rahoja vähän lisää. Siinä ei ole pyydetty yhtään ylimääräistä vaan samalla mittakaavalla, millä muutkin ovat saaneet. Nämä leikkaukset on tehty vastoin hallitusohjelmaa, puhumattakaan siitä, että jos lähdetäisiin kustannuskorvauksia sata prosenttina vaatimaan, silloin puhuttaisiin miljardiluokan kysymyksistä.

Sen verran totean tuponeuvotteluista, että aivan näin yksinkertaisia ne eivät ole, että puhelimen välityksellä kaksi miestä niitä hoitaa. Satun aika läheltä sen tuntemaan. Viime viikollakin meni kolme päivää niissä, ettei oikein paljon ehtinyt täällä olemaan, ja joitakin öitä on siinä vietetty. Kyllä niitä väännetään aika pitkään, mutta ongelma on se, että maatalousministeri ei ole vaatinut tarpeeksi eikä ole saanut tukea hallitukselta tämän asian loppuun viemiseksi oikealla tasolla. Siitä on paljon puhuttu, ja itsekin viime yönä käytin siitä puheenvuoron.

Rouva puhemies! Sitten tulevaisuudessa tarvittaviin muutoksiin maatalouspolitiikassa, joka koskettaa myöskin tätä salia aika voimakkaasti. Ellei se kosketa, silloin olemme ulkona tästä politiikasta. Haasteita ja muutoksia meillä varmasti on hyvin lyhyellä aikavälillä. Euroopan unionin laajentuminen tuo meille hyvin suuret haasteet monilta osin. Miten niihin pystymme vastaamaan, on poliittinen kysymys ja siihen pitää

myös poliittisesti pystyä vastaamaan. Toivottavasti se on positiivinen näkökulma.

Laajentuminen tuo meille kilpailukykyongelmia äärimmäisen nopeassa tahdissa. Se johtuu monesti siitä, että luonnonolosuhteet meillä ovat mitkä ovat, mutta on myöskin muita asioita, jotka tulee ottaa huomioon. Kustannuspaineet, kustannustasot, ovat aivan eri luokkaa eri maissa, jotka tulevat yhteiselle alttarille kisaamaan siitä, minne saadaan mitään tuotteita vietyä, miten niitä saadaan tuotettua. Toisaalta hygieniapuoli eli laatuksymykset ovat meillä huomattavasti korkeammalla tasolla, samoin turvallisuusnäkökulma. Nämä asettavat meille todella rahallisia vaatimuksia. Niihin pitää löytyä rahaa, pitää olla tekniikkaa, pitää olla tietotaitoa, mutta sitä ei välttämättä ole näissä maissa, jotka nyt tulevat EU:n piiriin. Nämä meidän pitää ottaa huomioon.

Otan yhden hyvän esimerkin. Minulla oli tilaisuus käydä eräissä maassa, joka pyrkii — en nyt sano nimeltä sitä — tänne. Toin sieltä lahjaksi saamani juustopakettin. Se oli minulla kaksi viikkoa jääkaapissa, siis koepaketti. Otin siitä kuoren pois. Se oli yltä päältä homeessa. Jos suomalainen juusto tekee tätä, minä taatusti uskon, että se firma panee ovensa kiinni. (Ed. Kalli: Se oli homejuustoa!) — Se ei ollut homejuustoa. Se oli sitä juustoa, johon minunkin maitoni menee, ja sitä tuotetaan omassa maakunnassani. Mutta on aivan varmaa, että minun maakunnassani valmistettava juusto ei homehdu kahdessa viikossa jääkaapissa.

Tässä on malliesimerkki siitä, mitkä haasteet meillä on edessä. Silloin pitää olla sama mittari ja sama mittakaava kaikilla, kun elintarvikkeista on kyse. Meillä on hyviä ongelmia, jotka ovat tulleet viime aikoina näkyviin. Tämä on yksi ongelma. Kyllä se talitinteille kelpasi, eivät ne moittineet sitä hometta yhtään.

Kun tulevaa maatalouspolitiikkaa linjataan, kannattavuusongelma on tänäkin päivänä olemassa, eli maa on jaettu rajusti kahteen kategoriin: A- ja B-alueeseen, jolla on laskeva tuki, ja C-alueeseen, jolla pitäisi olla pysyvää tukea. Kun täällä on laskeva suunta, on erittäin suuri ongelma pitää oikealla tukitasolla myöskaan C-alueella tuotteita. Tämä haitari kasvaa liian suureksi, mutta myöskaan se tukitaso, jota C-alueelle on annettu mahdollisuus maksaa, ei ole liian korkea, vaan se pitäisi saada täytenä tulemaan viljelijöille. Sitä kautta pystyttäisiin pitämään nämä

haasteet loitolla ja pystyttäisiin niihin vastamaan.

Yksi tärkeä kysymys, johon täällä viitattiin, on ihmisten jaksaminen, ihmisten luottaminen tulevaisuuteen sillä tavalla, että nuoremmat ihmiset pystyisivät ja olisivat innokkaita lähtemään alalle tuottamaan turvallisia elintarvikkeita meille kaikille suomalaisille. Tämä on äärimmäisen tärkeä lähtökohta. Aamusta oli puhetta sosiaalipoliitikasta. Minusta se on yksi peruspilari, jonka tulee olla kunnossa kokonaisuudessaan. Siihen kuuluu monenlaista sosiaalipoliittikkaa eläkepolitiikkaa myöten, mutta myöskin meidän tulee nähdä se tosiasia, että maaseudulla asuvat työtätekevät ihmiset ovat peruspilari palvelutason säilyttämiselle laajalla maaseudulla. Jos he sieltä häviävät, ei voi kukaan muukaan taata, että siellä palvelut pysyvät.

Kun me joudumme sitoutumaan maatalouteen — tai haluamme sitoutua maatalouteen, näin se pitää sanoa, ei se ole joutumista vaan halutaan, niin kuin itsekin olen tehnyt — silloin pitää olla sellaisia elementtejä, että pystytään pitkällä aikavälillä näkemään asioita ja tuomaan niitä esille. Kun me sitoudumme sinne, toivomme, että meihinkin sitoutuu muu väestö, joka ei välttämättä ole viljelijöitä, mutta tekee muuta työtä maaseudulla. Tästä yhdessä me saamme toimivan maaseudun, johon myöskin kaupunkilaisten on hyvä tulla lomille, kylään ja muutenkin käymään ja katsomaan vireää maaseutua. Henkilökohtaisesti en pidä siitä, että pellot puskittuvat, metsät jäävät hoitamatta, tiestöt jäävät hoitamatta ja kaikki rapautuu ja menee vain alaspäin.

Arvoisa puhemies! Tällä salilla on valta ja vastuu myöskin siitä, että maaseudulle, maatalouteen tulee rahoitusta ja ylläpidetään sitä toimintoa tässä maassa niin kuin muidenkin ihmisten elinehtoja parannetaan.

39 Ulla Juurola /sd: Arvoisa puhemies! Maa- ja metsätalouden pääluokka on mielestäni hyvin tärkeä pääluokka. Maatalouspolitiikka ja maaseutupoliitiikka on koko suomalaisen yhteiskunnan toimintakyvyn kannalta äärimmäisen tärkeä asia. Oma elintarviketuotanto, koko elintarviketietojen tarkka seuranta ja valvonta on välttämätöntä ja saavutettu hyvä tilanne on varsin arvostettava asia. On tietysti totta, että koko seurantarjestelmää on jatkuvasti kehitettävä, ja olen ymmärtänyt, että näin tapahtuukin.

Itse asiassa halusin käyttää puheenvuoron oikeastaan siksi, että olen varsin tyytyväinen, että valtiovarainvaliokunta on mietinnössään kiinnittänyt huomiota mielestäni hyvin tärkeään asiaan, nimittäin Metsähallituksen tuloutustavoitteisiin. Vuoden 2001 voitosta tuloutetaan vuonna 2002 valtiolle 260 miljoonaa markkaa. Tätä tuloutustavoitetta on nostettu vuosi vuodelta. Valtiovarainvaliokunta huomauttaa mietinnössään, että Metsähallituksen tuloutustavoitetta määriteltäessä varmistetaan, ettei siihen jouduta käyttämään lainarahoitusta. On tietysti selvää, ettei ole mitään järkeä siinä, että Metsähallitus joutuu ottamaan lainaa maksaakseen tuloutusta valtion kassaan.

Lisäksi kannan huolta siitä, että ylimitoitettut tuloutustavoitteet saattavat johtaa valtion metsissä ylimitoitettuihin hakkuisiin, erityisesti ylimitoitettuihin päätehakkuihin. Mietinnössä esitetty tavoite tai huomautus tuloutustavoitteesta toivottavasti hillitsee ainakin sitä, että tavoitetta ei seuraavina vuosina nosteta.

Yleisesti ottaen olen metsäpolitiikassa, metsänhoidossa, huolissani hieman samasta asiasta kuin ed. Karjula, että tässä hetkessä, juuri nousukauden aikana tukin hinnan ollessa erittäin korkealla, hakkuut kohdistuvat tukkipuun hakkuuseen ja ensiharvennukset, leimikkohakkuut, jäävät yhä vähemmälle huomiolle. Tämähän ei pitkällä tähtäimellä voi olla järkevää metsänhoitopolitiikkaa.

Etelähämäläisenä pidän myös hyvänä sitä, että Leader-ohjelmien ulkopuolelle jäävien niin sanottujen Pomo-toimintaryhmien osalta kiinnitetään huomiota näiden ryhmien rahoitukseen edelleen vuonna 2001. Omassa vaalipiirissäni tuntuu, että tämä asia on hyvinkin tärkeä. Mitä tulee äsken esille tulleseeseen bse-tutkimusrahoitukseen ja sen varmistamiseen, olen sitä mieltä, että tutkimusrahoituksen pitää tulla lisätalousarvion yhteydessä hallituksen esityksenä. Budjettikehyksen sisään mielestäni tätä rahoitusta ei ollut järkevää yrittää sovittaa.

40 Eero Lämsä /kesk: Arvoisa puhemies! Viime yön tunteina käytiin tästä pääluokasta puheenvuoron ja keskityin silloin lähinnä maatalouden tulonmuodostukseen ja tulopolitiikkaan. En puutu siihen nyt vaan lähinnä pariin kolmeen asiaan, jotka koskettavat maaseutua.

Maataloudessa ja samalla tietysti maaseudulla on käyty EU-vuosien aikana hyvin voimakas-

kin rakennemuutos. Sitä voidaan kuvata esimerkiksi tilalukumäärällä. Tilastojen mukaan vuonna 95 meillä oli vähän yli 100 000 maatilaa. Nyt tuo luku on alle 80 000, ja on ennustettu, että tuossa 2005—2006 tuo lukumäärä olisi jossakin 50 000:n tilan paikkeilla. On myös heitetty selainen arvio, että rakennemuutoksen myötä maaseudulta on hävinnyt tuommainen 40 000—50 000 työpaikkaa. Nämä luvut kuvaavat sitä, että muutos on hyvin laaja ja voimakas.

Maaseutu ei tietenkään elä yksin maataloudesta, vaan siinä tarvitaan paljon muuta, erilaisia elinkeinoja. On hyvä, että hallitus on myös paneutunut tähän asiaan, joskaan mielestäni ei riittävällä voimalla. Maaseudun kehittämiseen liittyy Leader+ -ohjelma. Tähän ohjelmaan on tullut 58 hakemusta, joista yli 50 täyttää ehdot. Säädöksistä ja rahoituksen tasosta johtuen ohjelman piiriin pääsee kuitenkin vain noin 20—25 hanketta. Ulkopuolelle jääville hankkeille pyritään järjestämään rahoitusta tavoite 1 -ohjelman kautta ja alueellisesta maaseutuohjelmasta eli Almast. Nämä vaihtoehdot eivät kuitenkaan ole verrattavissa täysin Leader+ -rahoitukseen, sillä Leader+ -ohjelma toisi alueelle uutta lisärahoitusta.

Näihin hankkeisiin on maaseudulla panostettu kovasti. Ne pitävät sisällään valtavan määrän työtä, siellä on vapaaehtoistyötä jne. Siellä on nyt kova huoli siitä, saadaanko rahoitusta ollenkaan. Jos näin käy, se lamaannuttaa kyllä näitä ihmisiä. Sillä on hyvin negatiivinen merkitys, jos nämä hankkeet eivät käynnisty. Hallituksen onkin ryhdyttävä toimiin, jotta kaikille Leader+ -rahoitusta hakeneille hyväksytyille hankkeille tataan yhtäläinen ja tasapuolinen rahoitus. Samalla on myös varmistettava se, ettei Leader+ -ohjelman ulkopuolelle jääneiden hankkeiden käynnistyminen viivästy, vaan että ne pääsevät ensi vuoden alusta mahdollisimman nopeasti myös käynnistymään.

Arvoisa puhemies! Toisena asiana ihan muutama sana 4H-toimintaan, joka budjetissa myös näkyy. Budjetissa lisätään noin 200 000 markkaa 4H-momentille, ja sitä kohdistetaan kaupungeissa tehtävään 4H-työhön. Minusta on hyvin tärkeää, että halutaan vahvistaa kaupungeissa tapahtuvaa 4H-työtä ja että ennen kaikkea maaseudun ja kaupungin vuorovaikutusta, yhteistyötä, halutaan korostaa. 4H-työtä tehdään kaiken kaikkiaan yli 400 kunnassa ja yli 3 000 kerhossa ja jäseniä on noin 80 000. Tähän toimintaan osallistuu kaiken kaikkiaan yli 100 000 nuorta. On erit-

täin tärkeää, että 4H-toiminnan rahoitus valtion osalta pidetään kunnossa. Hiemanhan siinä leikausta on tapahtunut, mutta nyt kuitenkin tätä tasoa on pystytty hieman korjaamaan, mikä on hyvä asia.

Arvoisa puhemies! Täällä on myös puhuttu bse-taudista. Valtiovarainvaliokunta puuttui myös tähän tärkeään asiaan eli ruokaturvallisuu-teen ja esittääkin lausumassaan, että bse-tutkimusten edellyttämä lisärahoitus vuodelle 2001 otetaan ensimmäiseen lisätalousarvioon. On erittäin tärkeää, että tutkimusmäärärahat bse-tautien tutkimisen osalta eivät tule viljelijöitten maksettavaksi, vaan että se hoidetaan yhteiskunnan taholta. Kyse saattaa olla hyvinkin merkittävästä summasta. Toivottavasti päästään pienemmällä, mutta pahimmillaan puhutaan kymmenistä miljoonista. Myös kokonaisuutena elintarvikevalvontaan on kiinnitettävä huomiota ja kunnallisen elintarvikevalvonnan voimavaroihin on jatkossa kiinnitettävä erityistä huomiota. Nythän näissä on tällaisia puutteita olemassa.

41 Pekka Ravi /kok: Arvoisa rouva puhemies! Hetki sitten ed. Lehtomäki puheenvuorossaan kiinnitti huomiota luonnontuotealan kehittämiseen. Oli erittäin mieluista kuulla siihen ed. Pulliaiselta välittömästi vastaus, josta ilmeni, että on tapahtumassa juuri sellaista eteenpäinmenoa, jota tämän alan yrittäjät ovat jatkuvasti peräänkuuluttaneet.

Mutta, rouva puhemies, omassa puheenvuorossani haluan kiinnittää huomiota Joensuun metsäntutkimuksen vahvistamiseen, mikä tapahtuu Joensuun tutkimusaseman kehittämisellä tutkimuskeskukseksi. Tämä hanke merkitsee sekä henkilöresurssien merkittävää lisäämistä että toimialainvestointeja. On erinomainen asia, että valiokunta ja hieman aiemmin asianomainen jaosto ovat tämän kehityksen turvaamiseksi osoittaneet 4 miljoonaa markkaa kyseiselle momentille. Erityisen arvokkaana ja tärkeänä pidän sitä, että valiokunta on mietinnössään ottanut hyvin selkeän ja myönteisen kannan myös tutkimuskeskuksen jatkokehittämisen puolesta.

Lopuksi haluan korostaa sitä, että tällainen hanke on minun käsittääkseni aivan oivallinen malliesimerkki siitä, kuinka toimintoja voidaan kestävin perustein ohjata vahvistamaan alueella jo olemassa olevaa osaamista. Pidän kyllä tätä samalla tunnustuksena sille pitkäjänteiselle ja määrätietoiselle työlle, jota Joensuussa ja Poh-

jois-Karjalassa on metsäosaamisen saralla tehty. Tämä kehittämistyö ei suinkaan pääty tähän, se on jatkuvasti käynnissä. Eräs valtiovallan toimipiteitä lähiaikoina vaativa kehittämislinja on Joensuun yliopiston metsätieteellisen tiedekunnan vahvistaminen erityisesti metsäsektorin liiketaloudellisen osaamisen osalta.

⁴² **Kari Rajamäki /sd:** Arvoisa puhemies! Toisiaan valtiovarainvaliokunnan maatalousjaostossa ja valtiovarainvaliokunnassa tehdyt muutokset ovat suhteellisen pieniä, mutta ne hakevat kyllä vastauksia niihin tärkeisiin kysymyksiin, jotka koko maatalous- ja maaseutupolitiikan kanalta ovat keskeisiä.

Palaan maataloustuloon ja maatalouden sisäiseen tulorakenteeseen muutamalla sanalla myöhemmin, mutta tässä yhteydessä tietysti erityisesti ne konkreettiset lisäykset olivat maaseudun vesihuollon ja haja-asutusalueiden vesihuoltotoimipiteiden kehittämisessä. Monta kertaa jo aikaisemminkin on valtiovarainvaliokunta joutunut tähän asiaan puuttumaan. Kieltämättä Suomessa tähän asiaan pitäisi ripeästi puuttua senkin takia, että maaseutupolitiikan kehittämisestä tai myöskään maatalouden, esimerkiksi kotieläintuotannon, laatu- ja muista tavoitteista on aika turha puhua, jos esimerkiksi karjatiloilta eivät vesihuoltoasiat ole kunnossa. Ympäri Suomea löytyy vielä kohteita, joissa on tässä suhteessa paljon työtä. Myöskin työllisyysvarojen käytössä näihin tarkoituksiin on vihdoin päästy monen vuoden eduskunnan ja työministeriön välisen paineen jälkeen etenemään.

Joensuun tutkimuskeskukseen viitattiin ed. Ravin puheenvuorossa. Se on hyvin tärkeä asia, ja metsäosaamisen vahvistaminen juuri Itä-Suomessa on hyvin tärkeää koko Itä-Suomen kehittämisen ja metsäteollisuuden toimintaedellytystenkin vahvistamisen kannalta. Nämä 4 miljoonan markan lisämäärärahat on sinne budjetissa nyt osoitettu, ja tietysti tarkoitus on pitää huolta myös siitä, että hallitus ja ministeriö jatkavat ripeästi myöskin tämän tutkimuskeskuksen vahvuksien lisäämistä.

Sinänsä Metsäntutkimuslaitoksen ja Metsähallituksen metsäomistuksen järjestelystä on syytä kyllä vielä käydä keskustelua. Siitä on työryhmä tehnyt pohjaesityksen ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön toimesta. Me olemme itse täällä olleet ja olen itse ollut ajamassa sitä päälinjaa, että Metsäntutkimuslai-

toksen metsäomaisuus siirretään Metsähallitukselle, jolloin saadaan tiettyjä etuja, turvaten samalla myöskin Metsäntutkimuslaitoksen tutkimustarpeet, joiden täytyy tietysti olla myöskin sataprosenttisesti varmistettuja. Tässä tämä valmistelulinja vaatii kyllä jatkokeskustelua. Ei voi olla mitään erityistä perustelua, että Kolilla esimerkiksi ei siirretä Metsäntutkimuslaitoksen metsäomaisuutta Metsähallitukselle, kun taas esimerkiksi Pallaksella, Lapissa, jossa on vähemmän hakattavaa metsää, tällainen siirto tehtäisiin. Toisin päin ehkä voisi jopa ajatella, mutta ei näin päin. Näitä asioita on syytä vielä selvittää.

Samoin ed. Juurola jo puuttui Metsähallituksen tuloutusvaatimukseen. Sosialidemokraatit ovat valiokunnassa pitäneet esillä sitä, että tuloutusvaatimus on liian suuri Metsähallitukselle. Se saattaa johtaa virheellisiin hakkuupainotuksiin, tätä kautta ympäristö- ynnä muiden paineiden ja keskustelujen käynnistämiseen, ja myöskin on suuri vaara, että osin lainarahalla joudutaan myös Metsähallituksen tuloutusvaatimusta täyttämään. Valtiovarainministeriö osaa kyllä hoitaa valtion lainanoton ilman Metsähallitustakin, eliikkä tähän tuloutustasoon on ehdottomasti puuttuttava.

Maatalouspolitiikan osalta on tietysti koko ajan EU:n maatalouspolitiikan suunnasta itälaajenemisen vaikutuksesta keskustelua. Tässä yhteydessä olen pitänyt vahinkona sitä, että maatalouspoliittisen työryhmän, Mapoli-työryhmän, jälkeen ei välittömästi jatkettu kansallisen ja EU:n maatalouspolitiikkaan liittyvän strategisen maatalouspoliittisten linjausten valmistelutyötä Suomessa, vaan se työ ikään kuin katkaistiin. Nyt vasta on virkamiestyöskentely meneillään, ja helmikuussa, alkuvuodesta, muun muassa maa- ja metsätalousvaliokunnan hallitusvastaavat ja muu poliittinen kytkeä selvitetään jatkotyöhön. Näin on ollut puhetta. Kuitenkin kyseessä on erittäin jopa kiireellinen ja tärkeä linjaus siinä suhteessa, miten Suomen kansallisia maatalouspolitiikan etuja turvataan itälaajenemisessa ja miten erityisesti siinä suhteessa EU:n maatalouspolitiikkaan painotukset tulisi rakentaa.

Tietysti Euroopan unionissa tulisi tunnustaa erilaisten maatalousalueiden tuotantosuuntien priorisointi ja myös tuen perusteet. Toisaalta taas EU:n maatalousbudjetin pienentämispaineeet kuin myös eräiden suurten maksajien, kuten Saksan, pyrkimykset voi olla vaikea sovittaa yhteiseen maatalouspolitiikkaan ja erilaisiin olosuh-

teisiin, ja tässä suhteessa on pohdittava ennakkoluulottomasti yhteisen maatalouspolitiikan pitkän aikavälin kehitystä myöskin. Tällöin on tietysti otettava esille myös maatalouspolitiikan osittaisen kansallistamisen, renationalisoinnin, vaihtoehto, niin että yleiset periaatteet yhteisön tasolla sovitaan, mutta kansallisesti sitten todella voitaisiin soveltaa ja suunnata vapaammin.

Nyt jo nähdään, että 15 maan yhteisössä ei ole yhtenäisen maatalouspolitiikan kriteerejä niin vain luotavissa ja ongelmia on, niin kuin nitraatitdirektiivin tulkinta Suomessa on osoittamassa erittäin suuria vaikeuksia. Suomen olosuhteissa Itä- ja Pohjois-Suomen osalta ajettaisiin käytännössä alas kehittämismahdollisuudet moniltakin kotieläin- ja maitotiloilta. Kun ajatellaan vielä itälaajenemista, niin vaikka siellä ei käytettäisiikään ja sallittaisi käyttää kommunistihallinnon tilastoja, siitä huolimatta siellä on monia muita ongelmia ja heijastuksia meidän maatalouspolitiikkaamme olemassa.

Se, mitä koko ajan sosialidemokraatit ovat arvostelleet tässä aika pitkälti MTK:n ja maa- ja metsätalousministeriön keskenään sinänsä linjaamassa EU-johtopäätösmatalouspolitiikassa, mitä tässä maassa on sinällään harrastettu, on ollut suuruuden ideologia, joka ei olisi koskaan saanut olla oikea ja ainut tavoite. Useinhan kohtuullisen tulotason saavuttaminen edellyttää tilalla mieluummin tuotannon monipuolistamista ja kustannusten supistamista kuin maataloustuotannon laajentamista, ja erityisesti pientilojen toimintaan olisi enemmänkin ollut mietittävä konkreettisia laina- ja avustusjärjestelyjä monipuolisemman yritystoiminnan mahdollistamiseksi. Tässä suhteessa myöskin Euroopan unionin tulisi erityisesti huomioida erilaisten alueiden maatalouden tukitarpeet, mutta samalla kun me tätä vaadimme, on myös suomalaisen maatalouspolitiikan omissa tukijärjestelyissä vielä kehittämistä ja siellä myöskin on tunnustettava, miten tukia suunnataan.

Minusta on myönteistä, että muun muassa nyt ministerin kanssa käydyissä keskusteluissa on kuitenkin painottumassa ehkä MTK:ta enemmän Pohjois-Suomen maidontuottajien tukien parempi määrittely kuin ehkä tässä muutama aika sitten vielä näytti. Nämä ovat niitä tärkeitä johtopäätöksiä, jotka täytyy tehdä, kun ajatellaan työvaltaista maataloutta. Maa- ja metsätalousvaliokuntahan antoi lausunnon aikoinaan Agenda 2000 -maatalousratkaisuun liittyen. Se on minus-

ta hyvin merkittävä, ja siinä kuvastuu ainakin sosialidemokraattien lähestymistapa koko ajan niin sanottuihin kansallisiin johtopäätöksiin suhteessa EU:hun. Tässä lausunnossa pidettiin välttämättömänä tietysti alueellisesti mahdollisimman yhtenäisen tukijärjestelmän luomista, jolla kompensoidaan luonnonolosuhteiden maamme maatalouden kilpailukykyä heikentävät vaikutukset. Lisäksi tulevien uudistusten valmistelussa on lähtökohtana oltava perheviljelmiin perustuva maatalous, joka ottaa huomioon elintarviketurvallisuuden, ympäristön ja eläinten hyvinvoinnin, asutusrakenteen, työllisyyden, maiseman ja kulttuurin.

Esityksemme valitettavasti vain meni äänestämällä läpi, mutta joka tapauksessa on katsottava, että se on nyt eduskunnan kanta kuitenkin kuuluen seuraavasti: "Valiokunta kiinnittää vakavaa huomiota tukien perusteltavuuteen ja parhaaseen mahdolliseen vaikuttavuuteen sekä oikeudenmukaisuuteen tilojen elinvoimaisuuden ja tarpeen pohjalta. Tukipolitiikassa tulee ottaa huomioon maan eri osien erilaiset olosuhteet ja lähtökohdat. Investointi- ja tukitasot eivät saa vääristää tuotantoedellytyksiä eri alueilla. Korjaustoimia tarvitaan erityisesti kotieläintuotantovaltaisen C-alueen tuotantoedellytysten turvaamiseksi."

On todella nyt erittäin tärkeätä varsinkin tämän hygieniaan ja elintarvikkeiden turvallisuuteen liittyvän keskustelun aikana, että maatalouspolitiikan strategiassa todella käydään nyt perusteellisesti läpi, minkälaisia liikkeitä ja minkälaisia tavoitteidenasetteluja tarvitaan myös suhteessa renationalisointiin. Joka tapauksessa esimerkiksi bse-tauti ja suurten maataloustuottajamaiden piittaamattomuus totaalisesti näistä seurouksista aikaansaa myös meillä monenlaista pohdintaa. On selvää tietysti, että suomalainen kotieläintuotanto ja työvaltainen maatalous eivät kestä sitä, että luottamus suomalaiseen lihan tuotantoon ja nimenomaan kotieläintuotantoon menee. Se romahduttaa harvan, sanotaan, jo muutoinkin varsin heikon ja ohuen rakenteen maataloudessa ja monilla maaseutualueilla. Tässä suhteessa on panostettava monilla tavoilla juuri tämän puolen uskon säilymiseen. Tukiratkaisuilla ja myöskin tietysti sitten maaseutupolitiikan laajemmilla tavoilla, muiden lisätulomahdollisuuksien järjestämisellä, tähän on puuttava.

Hyvin olennainen tähän liittyvä asiahan on tietysti tulopoliittisissa ratkaisuissa esillä oleva sosiaalipuolikeskustelu. Karjatalouden harjoittaji-

en lomapäivien lisääminen yhdellä lomapäivällä on oikeaan suuntautuva asia. Haluan tässä nyt lyhyesti puuttua maatalouslomitukseen, koska se on hyvin tärkeä asia juuri työvaltaisen maatalouden jaksamisen kannalta.

Lakiahan on muutettu yli 20 kertaa. Muun muassa Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos on varsin tuoreessa selvityksessä todennut, että karjatalousyrittäjät ovat olleet järjestelmään varsin tyytyväisiä. Nykyisessä EU-sopeutuksessa monenlainen työpaine on kasvanut. Sitähän tietysti byrokratia ja valvonta erityisesti yhteisön maatalouspolitiikassa lisäävät. Toisaalta tuotantoa jatkavien yrittäjien tuotannon laajentaminen on ollut hyvin vahvaa. Useasti toisen puolison työ tilan ulkopuolella on ollut välttämätöntä, mikä saa aikaan tietysti uusia tarpeita. Tässä yhteydessä maatalouslomitusta pitäisi nyt arvioida todella laajasti ja syvällisesti, miten tätä tärkeää tukitoimintaa kehitetään, jota ilman eivät kuormitetut nuoret tuottajaperheet muun muassa enää jaksaisi. Me tiedämme nyt, että selvästi muiden tuotantohaarojen yrittäjiä enemmän maksullisia lomituspäiviä ovat käyttäneet maidontuotantotilojen yrittäjät. Näin oli jossain määrin myös porras- ja porsastuotantotiloilla. Nyt on tärkeää, että päättäjät saisivat tarkennettua tietoa uuden tuotanto- ja työtilanteen aikaansaamasta lomituksen tarpeesta esimerkiksi juuri nuorten tuottajien kohdalla.

Karjatilallisten mahdollisuudet vapaa-ajan saantiin ja työstä irrottautumiseen olisi muistettava työsuojelun ja henkisen uupumisenkin näkökulmasta. Voimavarat olisi suunnattava tukemaan lomitusta eniten tarvitsevia ja varmistettava siten maaseudun paras kokonaiskehitys. Eri tuotantosuuntien tilanne pitäisi kyetä arvioimaan ja eri-ikäisten tuottajien asema ja tarpeet. Myös maksullisten lomituspalvelujen käyttötarve avoimesti pitäisi selvittää. Maaseudun ja maatalouspolitiikan tulevaisuudesta huolestuneiden pitäisi nyt siirtyä entistä enemmän konkreettisesti keskustelemaan lomittajien aseman kehittämisestä ja lomittajien työn imagon vahvistamisesta. Vastuu tilan koneellistumisesta ja tilakoon kasvusta ei heijastu riittävästi lomittajien palkassa. Työajat ja työsuojelua koskevat epäkohdat sekä työolosuhteiden vaihtelevuus tiedetään. Tältä osin esimerkiksi eläinten sairastumiset ja kaikki vastuu lääkityksestä korostaa entisestään lomitustarpeita sisäisen ja laadullisen kehittämisen merkitystä. Se ei ole mikään työvoimatoimiston perkauskohde työvoiman hankinnassa.

Säästöjä monissa kunnissa on konkretisoitu osa-aikaistamalla lomittajien työtä ja tekemällä työ todella vähän houkuttelevaksi. Eräissä kunnissa saa työntekijä kahdeksan tunnin työstä kuuden tunnin palkan. Työvuoron keskellä tehtyjä matkoja ei korvata. Mikäli on esimerkiksi viiden tunnin taukoja eikä halua jäädä tilalle roikkumaan, on kotona pistäytyminen myös ajamista omaan piikkiin. Se on nykyhinnoilla kohtuuton kustannus. Tiedänpä määräaikaisten työsuhteiden oikein kukoistaessa jopa sellaisia maatalouslomittajia, joilla voi olla pahimmillaan jopa 30 työsopimusta vuodessa. Myöskään ei voi olla oikein, että pahimmillaan lomittaja kuulee edellisenä iltana, onko hänellä töitä seuraavana päivänä vai ei. Haluan ihan vakavasti toivoa, että maatalouspolitiikasta huolta kantavat kiinnittävät nyt maatalouslomittajien työaika- ja työehtosi-asioiden myönteisiin ratkaisuihin todella huomiota. On niin, että meillä ei ole varaa unohtaa työvaltaisen kotieläintuotannon turvaamista. Jos meillä siihen ei ole varaa, silloin meillä ei ole lomituksen aseman vahvistamiselle vaihtoehtoa. Tämä on erittäin tärkeä näkökohta, josta meidän on todella kannettava huolta.

Tasausvarauskysymys on tullut maataloustaloustaloudelliseen keskusteluun myös mukaan. Minusta siinä on semmoinen tyypillinen haulikkoammuntakilpailu meneillään, jossa tukea verotuksen kautta ammutaan kohdentumisen ja vaikuttavuuden huonolla arvioinnilla. Ministeri Alhon projektinahan MTK yritti hoitaa tätä aikoinaan. Silloin muun muassa sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä pysäytti tämän. On toki niin, että maksatuksissa EU:n aikana on erilaisia ongelmia, viivästymisiä, ja tulot saattavat jatkua eri tavalla eri kalenterivuosille. Tähän pitää tietysti jotain vastausta hakea, mutta pidän tätä myöskin suurten tilojen, jopa taloudellisesti hyvässä asemassa olevien tilojen, osalta tarpeelltomana verotuksena, niin kuin haulikolla ammuttaessa tietysti tapahtuu.

Muutoin sanoisin, että on seurattava tietysti maatalouden kustannuspaineita ja tarvittaessa myöskin niihin reagoitava, kuten valtiovarainvaliokunnassa myös hallitusryhmät sopivat lausuman. Mutta korostan koko ajan sitä, että tukien oikeellisuus, hyväksyttävyyden, edellyttää myös sitä, että voidaan katsoa niitten kohdentuminen oikeudenmukaisesti nimenomaan työvaltaista tilal-
la asuvaa tuotantoa ajatellen.

⁴³ **Juha Korkea-aho /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rajamäki, totesitte puheenvuorossanne, että ette ole ollut samalla linjalla suuruuden ekonomiaa korostavan maatalouden rakennepolitiikan kanssa.

Ed. Rajamäki, mielestäni te ette voi vetäytyä tästä vastuusta. Se on ollut keskeisin maatalouspolitiikan linjaus koko Lipposen kahden hallituksen ajan. Vaikka meillä on poliittisesti sitoutumaton maatalousministeri, te olette itse hyväksyneet ja kannattaneet tätä ratkaisua, ja kun teidän puolueenne hallussa on pääministerin tuoli, te voitte, jos niin haluatte, tuoda tämän politiikan sektorin eduskunnan päätettäväksi ja täällä linjattavaksi. Luulen, että sillä tavalla löytyisi toisenlainen painotus. Mutta te ette ole tätä halunneet. Olemme monta kertaa esittäneet, että rakennepolitiikasta käytäisiin eduskunnassa keskustelu ja tehtäisiin linjaus. Te ette ole halunneet tulla tähän mukaan.

⁴⁴ **Hannu Aho /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rajamäki, silloin kun Lipponen ykkönen tuli valtaansa ja oli voimissaan, pyrittiin hallituksen taholta leikkaamaan muun muassa sosiaalipolitiikkaa ja lisäämään 600 miljoonaa markkaa MYEL-maksuja maatalouden rasitukseksi. Onneksi se saatiin pitkällä, sinnikkäillä neuvotteluilla siihen, että 150 miljoonaa tuli viljelijöille maksettavaksi, todella kustannukset nousivat siitä.

Lomitus, johon viittasitte, on minusta tärkeä osa-alue, mutta myös siinä on ollut ongelmia. Hallitus ei ole myöntänyt lomittajien palkkoihin rahaa, ja sitä kautta on jouduttu leikkaamaan työaikaa. Vastuu on edelleen hallituksella.

⁴⁵ **Eero Lämsä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rajamäki toi esille EU:n maatalouspolitiikan kansallistamisen, mitä hän on tuonut esille useain otteeseen. Hyväksyn sen, jos sillä pystytään vähentämään byrokrati-aa. Ed. Rajamäki ei ole koskaan yksilöinyt, mitä se voisi olla. Mutta tähän liittyy kuitenkin hyvin merkittävä ongelma eli se, millä tavalla tuet voidaan ankkuroida, että niitä ei kulloinkin hallitus leikkaa. Nythän on käynyt niin, että liittymissopimuksessa sovitut EU:sta tulevat tuet viljelijöille ovat tulleet pennilleen, mutta kansallista osuutta molemmat Lipposen hallitukset ovat erittäin voimakkaasti leikanneet. Eli otetaan riski;

EU-tuet ovat kyllä tulleet, mutta eivät kansalliset.

⁴⁶ **Ilkka Taipale /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täydennän ainoastaan ed. Rajamäen puheenvuoroa siltä osin, että valiokuntahan mietinnössään on myös todennut, että Suomen arboretumeja tulisi tulevaisuudessa rahoittaa. Mutta tällä kertaa siihen ei pantu lisärahaa. Olemme tyytyväisiä tästä maininnasta, mutta oletan, että kun noin 185 kansanedustajaa tulee varmasti allekirjoittamaan jonkin toimenpideoitoitteen lähiaikoina, tämä myös toteutetaan.

Siellä on yksi virhe. On mainittu, että piha- puistojen kaltaisia arboretumeita voivat omistajat hoitaa. Eilen ilmestyi Karjalohjan Tammiston arboretumista opas, jossa kerrotaan siellä olleen vuoteen 1963 yhteensä 700 puu- ja pensaslajiketta. (Puhemies koputtaa) Tällä hetkellä elossa on 235. Eli kaikki ovat tuhoutuneet, se ei tuota mitään, sitä hoidetaan talkoilla. Eli ensi vuonna palataan asiaan.

Puhemies: Näin onkin hyvä. Vastauspuheenvuoron määritelmä kannattaa pitää mielessä, ja minuuttikin ylittyi.

⁴⁷ **Jari Leppä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rajamäki totesi, että suurista linjoista pitää päättää yhdessä. Ministeri Hemilä on vain ollut aivan eri linjoilla asioista. Hän ei ole halunnut tuoda nimenomaan eduskunnan eli parlamentin käsittelyyn maatalouden tulevaisuuden linjoja. Onko ed. Rajamäki nyt valmis siihen, että hallitus muuttaa linjansa ja pystymme myöskin me opposition edustajat osallistumaan tähän keskusteluun, jolloin linjataan maatalouden ja siinä työskentelevien ihmisten tulevaisuutta?

⁴⁸ **Kari Rajamäki /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä onkin ollut ehkä vähän näin, että oppositio on MTK:n kautta nykyisessä päätöksentekojärjestelmässä vaikuttanutkin kenties enemmän kuin hallituspuolueet maatalouspolitiikan sisältöön, koska maa- ja metsätalousministeriö ja MTK neuvottelevat maataloustupot ja monet ratkaisut. (Ed. Korkea-ahon välihuuto) — Ed. Korkea-aho sen hyvin tietää, mutta yrittää teeskennellä opposition edustajaa, vaikka on keskeisesti linjaamassa.

Omalta osaltani näkemykseni suurten tilojen ynnä maatalouspolitiikan sisällön kehittämisestä näkyy Mapoli-työryhmän eriävissä mielipiteessä, johon edustaja voi tutustua, samoin C-alueita ja nimenomaan suuruuden ideologiaa koskevana arvosteluna. Tilannehan on ollut pitkälti nyt se, että hallituksen sisällä maa- ja metsätalousministeriö suvereenisesti on saanut valmistella, sitoutumattomasta ministeristä huolimatta, maatalouspolitiikan sisällön hallituksen muiden ministerien käytännössä asiaan puuttumatta ja tämä tapahtuu MTK:n kanssa yhteistyössä, kuten hyvin tiedämme.

Se on sinänsä mielenkiintoista, että te vastustitte raivoisasti EU-jäsenyyttä, mutta missään nimessä ette halua luopua EU:n maatalouspolitiikasta. Miksi te siis vastustitte EU:ta? (Ed. Korkeaoja: Ei se näin ole!)

49 Erkki Pulliainen /vihr: Arvoisa puhemies! Täällähän alkaa olla tunnelmaa. Toivottavasti en nyt aivan latista tätä keskustelua.

Arvoisa puhemies! Edustajat Juurola ja Rajamäki ovat molemmat kantaneet huolta Metsähallituksen tuloutusvaatimuksesta tai -tavoitteista. Arvoisat edustajat ovat olleet enemmän kuin oikeassa, sillä se tavoite, mikä nyt budjetissa on sisällä, on 50 prosenttia vain siitä, mikä sen halutaisiin valtiovarainministeriön taholta tällä hetkellä olevan. Toisin sanoen tämä keskustelu on aivan kokonaan toisella tasolla tällä hetkellä tulevaisuutta ajatellen. Valtiovarainvaliokunta on ollut aivan oikealla asialla kiinnittäessään huomiota siihen, että kehitys on menossa aivan väärään suuntaan.

Arvoisa puhemies! Ajattelin kuitenkin puhua lyhyesti pääasiassa maataloudesta. Totean ensin näkin sellaisen, että tämä elinkeino on tällä hetkellä sellainen 50- ja 50- ja 100-elinkeino, jolla tarkoitan sitä, että 50 prosenttia tuloista tulee tuista, 50 prosenttia tulee liikevaihdosta ja 100 prosenttiin vaikuttavat globaalit kustannustasot. Siis ne vaikuttavat sekä tukien maksajan maksukykyyn että sen tuottajan mahdollisuuksiin saada todellista tulosta. Tämä on äärimmäisen hankala yhtälö. Silloin tietysti sellainen tulinen keskustelu, joka äsken koettiin, on hyvin ymmärrettävää, koska yhtälö ratkaistavaksi on äärimmäisen hankala.

Ensimmäiseksi taustasta, että ei olisi ollenkaan ollut tarvetta, että tällainen bse-keskustelu olisi tullut kertomaan kuitenkin siitä, että il-

meisesti elinkeino on ollut kauttaaltaan ahtaalla, kun on täytynyt täällä tukeutua sellaiseen ahneuteen, joka on tuottanut prionitautiongelman. Se on kuitenkin nyt realiteetti, ja siitä pitäisi päästä kuiville vesille. Totean sen, että Suomen kannalta tietenkin täytyy pystyä nyt osoittamaan tieteellisesti näyttöihin perustuen, että meillä prionitautia ei ole, ja pitämään kansallisilla toimenpiteillä huoli siitä, ettei se tänne tulekaan. Tässä suhteessa hallitus on, toisin kuin on yritetty väittää, mielestäni tehnyt aivan oikean valinnan jo siinä, että se menetelmä, jolla nyt tutkitaan nämä nautaelikot, se on se paras menetelmä, mutta valitettavasti myöskin kallein menetelmä. Mutta se on aivan oikea valinta, että se on juuri näin, koska sillä tavalla ei tule niitä määritysvirhetapauksia, jotka pilaisivat koko jutun. Toisin kuin ed. Tiusanen antoi ymmärtää, tätä asiaa on aivan oikein lähestytty. Siinä on tehty aivan oikeat valinnat, eikä myöskään meidän tehtävämme ole hätääntyä siitä, onkohan meillä sitä, vaan määrätietoisesti osoittaa, että meillä ei sitä ole.

Mitä tämä merkitsee käytännössä? Tällä asialahan on mitä suurin viljelypoliittinen merkitys. Sehän tarkoittaa käytännössä sitä, että kun me emme voi tukeutua kehitysmaissa tuotettuun gmo-soijaan, joka jo luomutuotannon kannalta on mahdoton vaihtoehto meikäläisen ajattelun ja säädösten mukaan, niin meidän on keskityttävä muuttamaan viljelysuunnitelmiamme niin, että meillä tuotetaan valkuaista.

Arvoisa puhemies! Tämähän tarkoittaa sitä käytännössä, että kun on annettu kuva, että meillä jollakin tavalla tuotantotoiminta tulisi taantumaan, eihän se käy näin, vaan siinä käy juuri päinvastoin. Sehän tarkoittaa sitä, että jokaiselle aarille tulee käyttöä. Me joudumme miettimään aivan uudella tavalla nämä asiat. Kun on sanottu, että meidän maaseutumaisemamme muuttuu ankeaksi, arvoisa puhemies, niin kun on rypsipectoa rinnan ohrapellon kanssa ja viljelykierto toteutuu näitten kahden välillä lähinnä, kyllä siinä kauneutta on. Ei se ole mitään taantumista, vaan koreutta tulee lisää aivan armostomalla vauhdilla. Tähän suuntaanhan me olemme väkisin tällä hetkellä menossa sen takia, että myöskin raakaöljytalous muuttaa energiataloutta aivan toiseen suuntaan. (Ed. Korkeaoja: Kunhan tehdään taloudelliset edellytykset!)

Arvoisa puhemies! Nyt vastaan suoraan ed. Korkeaojalle. Säästämme sillä tavalla aikaa. Tämähän on ihan selvä asia. Se on juuri tämän yh-

tälön ratkaisemista, josta lähdin liikkeelle. Tämä on aivan selvä, koska se on kansallinen välttämättömyys, eikä siinä mitään.

Arvoisa puhemies! Se seuraava virke, jonka olin jo suunnitellut ennakkoon, olisi sisältänyt sen, että meidän erityinen ongelmamme on siinä, että kun me tuemme, kun me järjestämme, kun me vaikutamme kustannustasoon, se menee tuottajaportaalle eikä mene välitysportaalle eliikka kaupan portaalle.

Arvoisa puhemies! Tämä on tämän yhtälön kaikkein vaativin osa ratkaistavaksi. Sitä ei ole päättäkään pystytty tähän mennessä ratkaisemaan. Se on tämän hallituksen jäljellä olevan työkauden ehkä kaikkein vaikein ja uskallan nyt käyttää itselleni harvinaista sanaa haastavin tehtävä; minusta haaste-sana on aivan siitä yhdestä paikasta, mutta tähän se nyt sopii, se on sen laatuinen tehtävä. Nyt kun on näitä tupoja, hupoja, lupoja saatu aikaiseksi ja agendat on pulkassa, niin tämä on se kaikkein vaikein asia. Siinä varmasti joudutaan koko tätä rahavirtajärjestelmää tarkistamaan aivan uudella tavalla.

⁵⁰ **Juha Korkea-osa /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pulliainen, otitte esille hyvin keskeisen kysymyksen maatalouspolitiikan suunnan uudelleen muotoilemiseksi. Tässä kuitenkin on kysymys sellaisesta taloudesta, että se, jos siirrymme kotimaisen kasvisvalkuaisen käyttöön, merkitsee käytännössä sitä, että tuotantokustannukset kasvavat. Jos lähdemme siitä, että kuluttajahinnat eivät saa tämän takia nousta, ne on kompensoitava tavalla taikka toisella. Tämä on iso haaste. Keskusta varmaan on valmis keskustelemaan kotimaisuuden lisäämisestä. Tämä on yksi lisäperuste sille, minkä takia mielestäni olisi tärkeää, että hallitus toisi maatalouspoliittisen selonteon tähän saliin ja täällä tehtäisiin linjaukset muun muassa tästä asiasta.

⁵¹ **Erkki Pulliainen /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lyhyesti. Tämähän tarkoittaa a) sitä, että silloin kun operoidaan sinne, se tuottajan tulotaso turvataan ja rahat ohjataan oikeaan paikkaan. Toisaalta pidetään huoli siitä, että kuluttaja sen maksaa, siis me kaikki sen maksamme. Mutta se pitää katsoa vain, että rahavirtajärjestelmä toimii oikein.

⁵² **Mauri Salo /kesk**: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Pulliainen käytti hyvän puheenvuoron. On

todella syytä miettiä, kuinka saadaan Suomen pellot tehokkaasti käyttöön viljelijäväestön näkökulmasta kannattavasti. Tämä ratkaisu on tehtävä nopeasti siinä mielessä, että nyt kun unionissa ollaan valmistelemaan esimerkiksi eläinperäisten valkuaisen käyttörajoituksia, meidän on kyettävä vastaamaan siihen haasteeseen. Jos me jäämme soijamarkkinoiden varaan pelkästään, kustannusten nousu tulee olemaan ennalta vieläkin arvaamattomampi.

Arvoisa rouva puhemies! Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla on aina vuodesta toiseen ollut korjaamisen tarvetta varsinkin rahojen osalta. Budjetti on selkeästi alimitoitettu, eivätkä ministeri ja viljelijöiden edustaja MTK ole edes keskinäisissä neuvotteluissa päässeet tyydyttävään ratkaisuun, puhumattakaan ministeristä ja hallituksesta. Nyt sisällä olevat esitykset, jotka pääsääntöisesti ovat keskustalaisten allekirjoittamia, ovat perusteltuja, ja niiden käsittelyssä on syytä noudattaa hyvin syvää vakavuutta.

Elintarvikevalvonta on tulevaisuudessa entistä merkittävämmässä roolissa. Unionin laajenemisen myötä vapaakauppa mahdollistaa tavaroiden vapaan liikkuvuuden myös nyt unionin ulkopuolella olevista maista. Minkälainen on niiden hygieeninen taso tänä päivänä, minkälainen maan laatu, minkälaisia jäämiä sieltä tulee, ovat suuria kysymyksiä ja ne on kyettävä aukottomasti tutkimaan. Tänä päivänä tilanne on tuontielintarvikkeiden kohdalla se, että joka kymmenes tarkastettu tuontierä on elintarvikkeeksi kelpaamaton. Tämä on kansantaloudelle ja kansanterveydelle vakava uhka.

Kotimaisen elintarviketuotannon mahdollisuus on nimenomaan puhtaus. Meillä on salmonellavalvontajärjestelmä, jota on edelleen ylläpidettävä. Nyt, kun olemme välttyneet onneksi myös bse-taudin kaltaisista katastrofitilanteista, meillä on selkeästi pohjaa kotimaisen elintarviketuotannon edelleen kehittämiseen niin alku- tuotannon kuin jatkojalostuksenkin osalta.

Kannattavuus on se peruskysymys, jonka varassa tämä kehittyminen on. Kansalliset tuet on kyettävä saattamaan sille tasolle, millä ne olivat unioniin liittymisen yhteydessä. Ei maailma ole siitä mihinkään muuttunut, varsinkaan edullisempaan suuntaan. Kustannukset ovat nousseet ennakoitua korkeammiksi, ja toisaalta tuotantopanosten hinta ei ole missään vaiheessa laskenut sille tasolle, kuin sopimusta tehtäessä on arvioitu. Sitä vastoin elintarvikkeiden markkinahinnat

kotimaassa ovat olleet selkeästi unionin elintarvikkeiden hintojen keskiarvoa halvempia, eli ruokakori meillä on maksanut jo monta vuotta keskimäärin vähemmän kuin unionissa. Tämä on tietenkin yksi merkittävä tietynlainen kilpailutekijäkin kuluttajan näkökulmasta. Arvoketju, joka pitää sisällään juuri tyytyväisen kuluttajan, toimeliaan jalostuksen ja viljelijän, joka saa työstään palkan, turvaa suomalaisen ruoan saatavuuden.

Amerikassa on nyt lähdetty hyvin voimakkaasti liikkeelle lähiruoka-ajattelulla. Siitä käydään Suomessakin keskustelua, ja toivoisin, että maa- ja metsätalousministeriön taholta lähiruokakokeiluun osoitettaisiin varoja niin, että joissakin kunnissa voitaisiin projektinomaisesti toteuttaa hankkeita. Kun niistä saadaan kokemuksia ja nähdään kustannusvaikutukset, ne voidaan siirtää koko maahan. Tämähän tulee tietysti hieman kalliimmaksi kuin nykyjärjestelmällä, mutta tässäkin asiassa tulee kansanterveydellinen näkökohta. Lapset ovat tänä päivänä erittäin allergisia, ja on syytä miettiä, mistä se johtuu. Ainakin lääkärit väittävät, että valmisruoat, joissa on paljon säilöntäaineita, ovat myös eräänlaisia allergialähteitä. Siksi lisäaineeton, puhdas ruoka on tähänkin yksi mahdollisuus. Terveysvaikutteisten elintarvikkeiden kohdalla kehittämisspanoksia on edelleen lisättävä ja samanaikaisesti elintarvikelainsäädäntöä uudistettava niin, että myös markkinointi tulee mahdolliseksi.

Jotta koko ketju toimisi, siellä pitää olla jaksamista. Viljelijäväestön jaksaminen on tänä päivänä jo vaakalaudalla. Työssä uupuminen eli työn fyysinen rasitus menee tietenkin levolla ohi, mutta lepoon pitää tarjota mahdollisuus, ja henkiinseen paineeseen, jota kustannuskriisissäkin toimiva väestönosa joutuu tuntemaan, on yhteiskunnallisia keinoja. Meidän on pidettävä huoli siitä, että ne velvoitteet ja vastuut, joita yhteiskunta on asettanut itselleen viljelijäväestöä kohtaan, myös täysimääräisesti hoidetaan.

Viime päivinä on käyty paljon keskustelua tukien maksusta. Tuet eivät tule aikanaan. Liikkeellä on unionin ja kansallisia mittamiehiä, ja voi olla sadan hehtaarin tila, jossa on neljä viisi lohkoa, joista pienimmässä lohossa voi olla muutaman aarin heitto, minkä jälkeen koko tilan tukimaksatus jää kiinni. On perusteltua edellyttää, että järjen käyttö on ministeriötasollakin sallittu ja maksetaan tuet niiltä osin kuin lohkot ovat kunnossa, ja jos jossain on epäselvää, palataan siihen, kun asia tulee loppuun selvitettyä.

Arvoisa rouva puhemies! Toivon hallitusrintaman kansanedustajilta laajaa tukea keskustan muutosesityksille, jotta myös maatalouden asema tulee turvatuksi.

Puhemies: Pääluokan 30 ja asian käsittely keskeytetään.

2) Hallituksen esitys työsopimuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys HE 157/2000 vp

Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnan mietintö TyVM 13/2000 vp

Lakialoite LA 79, 84, 99/1999 vp, 77, 161/2000 vp

Toimenpidealoite TPA 94/2000 vp

Puhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 2) asia.

3) Hallituksen esitys laiksi indeksiehdon käytöstä vuosia 2001 ja 2002 koskevista työ- ja virkaehtosopimuksissa

Mietintöjen pöydällepano

Hallituksen esitys HE 196/2000 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 44/2000 vp

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asian kiireellisyyden vuoksi mietintö pannaan pöydälle tänään kello 17.40 pidettävään täysistuntoon.

Keskustelua ei synny.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja mietintö pannaan pöydälle tänään kello 17.40 pidettävään täysistuntoon.

4) Hallituksen esitys laiksi vuorotteluvapaakokeilusta annetun lain 17 §:n muuttamisesta

Mietintöjen pöydällepano

Hallituksen esitys HE 195/2000 vp

Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnan mietintö TyVM 10/2000 vp

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asian kiireellisyyden vuoksi mietintö pannaan pöydälle tänään kello 17.40 pidettävään täysistuntoon.

Keskustelua ei synny.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja mientö pannaan pöydälle tänään kello 17.40 pidettävään täysistuntoon.

tun, työsopimuslakiehdotuksen sisältävän hallituksen esityksen ensimmäinen käsittely. Kyselytunti on tänään kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 13.33.

Puhemies: Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on tänään kello 17.40, jolloin aloitetaan tämän istunnon päiväjärjestyksestä poiste-

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen
